

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO - SPRÁVNÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Ivana HRUBÁ

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko – správní

Přínosy a náklady přijetí eura z pohledu bankovního sektoru

Ivana Hrubá

**Bakalářská práce
2008**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ivana HRUBÁ**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Přínosy a náklady přijetí eura z pohledu bankovního sektoru**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1/ Úvod
- 2/ Zkušenosti se zavedením eura v ostatních zemích Evropské unie
- 3/ Přínosy a náklady přijetí eura
- 4/ Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 30 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1/ **Tomášek Michal, Právní nástupnictví měny euro,1.vydání Praha: Linde,2000, 269 stran, ISBN : 60-7201-205-3**

2/ **Brůžek Antonín,Realizace EMU a společné měny euro -první rok existence, 1. vydání, Praha : VŠE, 2000,počet stran 33, ISBN : 80-245-0042-6**

3/ **Dvořák Petr, Bankovníctví, Praha : VŠE, 1996,počet stran 212, ISBN: 80-7079-079-2**

4/ **MF, ČNB,UK, Finance a úvěr,Praha:Univerzita Karlova, 1953- ,ISSN: 0015-1920**

5/ **Odborná periodika : EURO, Ekonom, Bankovníctví**

6/ **Internetové zdroje : cnb, idnes, MF**

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Romana Provozníková, Ph.D.

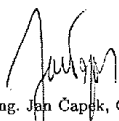
Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce:

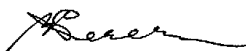
30. října 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

19. května 2008

prof. Ing. Jan Čapek, CSc.
děkan

L.S.

prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 12. listopadu 2007

PODĚKOVÁNÍ

Dovoluji si poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Romaně Provazníkové Ph.D. za velmi odbornou a profesionální pomoc v průběhu zpracování moji bakalářské práce. Hlavně děkuji za poskytnutí cenných rad a připomínek, ale i za ochotu a otevřenost, kterou mi projevovala po celou dobu mojí práce

SOUHRN

Práce je věnována problematice zavedení jednotné měny eura v zemích Evropské unie. Postihuje období od roku 1952 do dnešní doby a zabývá se některými aspekty, které iniciovaly a umožnily vznik Evropské unie a Evropské měnové unie. Cílem této práce je analyzovat přínosy a náklady přijetí euro v České republice, zejména s ohledem na bankovní sektor.

KLÍČOVÁ SLOVA

Eura, eurozóna, kritéria, banka, bankovní systémy, Měnová unie

TITLE

Benefits and costs of EURO adoption from the bank sector viewpoint

ABSTRACT

This piece of work is dedicated to the problems of introducing single currency of EURO in the European Union countries. It covers the period from 1952 up today and deals with some aspects that initiated and enabled the establishment of the European Union and European monetary Union. The objective of this work is to analyze benefits and costs of EURO adoption in the Czech Republic, particularly with respect to the bank sector.

KEYWORDS

Euro, Euro-zone, criteria, bank, bank systems, Monetary union

OBSAH :

ÚVOD

1) <u>VZNIK EVROPSKÉ UNIE</u>	10
1. 1. <i>Historie vzniku</i>	10
1. 2. <i>Důležité smlouvy související se vznikem EU</i>	12
2) <u>PŘEDHISTORIE EVROPSKÉ MĚNOVÉ UNIE</u>	14
2. 1. <i>Hospodářská unie</i>	14
2. 2. <i>Měnová unie</i>	14
3) <u>EVROPSKÁ MĚNOVÁ UNIE</u>	16
3. 1. <i>Evropský měnový systém</i>	16
3. 2. <i>Faktory podmiňující vznik Evropské měnové unie</i>	17
3. 3. <i>Hospodářská měnová unie</i>	19
4) <u>EUROZÓNA</u>	20
4. 1. <i>Právní aspekty zavedení eura</i>	21
4. 2. <i>Platidlo euro</i>	22
4. 3. <i>Podmínky vstupu do eurozóny</i>	23
4. 4. <i>Evropská centrální banka</i>	27
5) <u>EUROZÓNA PO 10 LETECH</u>	28
5. 1. <i>Ekonomické dopady zavedení eura</i>	28
5. 2. <i>Konkrétní dopady eura v členských zemích</i>	30
5. 3. <i>Ekonomické ukazatele eurozóny</i>	35
6) <u>ČESKÁ REPUBLIKA A EUROZÓNA</u>	36
6. 1. <i>Vstup ČR do Evropské unie</i>	36
6. 2. <i>Etapy vstupu do EMU</i>	38
6. 3. <i>Plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií</i>	40
7) <u>PŘIJETÍ EURA Z POHLEDU BANKOVNÍHO SYSTÉMU</u>	46
7. 1. <i>Měnová politika ČNB po vstupu do eurozóny</i>	47
7. 2. <i>Bankovní produkty</i>	48
<u>ZÁVĚR</u>	57
Použitá literatura	60
Seznam zkratk	62
Seznam grafů a tabulek	63

ÚVOD

Na úvod své bakalářské práce bych chtěla objasnit důvod, proč jsem se rozhodla zabývat se právě tematikou vstupu České republiky do Evropské měnové unie, a to z pohledu přínosů a nákladů zejména pro bankovní oblast a klienty českých bank.

V bankovním sektoru pracuji již více jak 15 let. Za tuto dobu jsem se seznámila se všemi produkty bankovního sektoru a mohu zodpovědně prohlásit, že většina těchto produktů je přímo navázaná na směnný kurz české koruny a na měnovou politiku ČNB.

Bankovní produkty, ať již stojí na straně pasiv nebo aktiv, jsou spojeny se směnným kurzem, a to zejména směrem k dolaru a euru. Po loňské výrazné krizi v americkém bankovníctví, kdy zkrachovala čtvrtá největší americká hypoteční banka, což mělo nevídaný dopad na propad dolaru, směřuje většina evropských i mimoevropských států svoje kurzy směrem k euru, které se projevilo i v době krize jako pevnější a odolnější měna jak vůči finančním, tak i vůči politickým změnám a krachům.

Směnný kurz, kterým se ve své práci podrobně zabývám a analyzuji jej, výrazně ovlivňuje celkovou hospodářskou politiku a vývoj podnikání v zemi.

Jasným důkazem je současná situace, kdy výrazné posilování české koruny vůči euru, dolaru i libře způsobuje nemalé problémy v podnikání malých a středních firem, které jsou závislé na exportu svých výrobků a služeb do zahraničí a přestávají být konkurence schopné vůči svým rivalům z členských států EMU. Tento fakt má přímou návaznost na možnost plnění svých úvěrových závazků vůči bankám, čím se podobněji zabývám v závěru své práce.

Hlavním cílem mé práce je seriózně se zabývat důsledky vstupu České republiky do Evropské měnové unie, vyzdvihnout pozitiva i negativa vstupu a vyjádřit názor na otázku přijetí euro v České republice jak ze svého pohledu, tak z pohledu bankovníctví.

Abych se mohla k těmto otázkám zodpovědně vyjádřit, analyzovala jsem ve své práci vývoj makroekonomických ukazatelů České republiky, zejména jsem se zaměřila na vývoj inflace jak v ČR, tak i v EMU. Dále jsem se podrobně zabývala plněním Maastrichtských kritérií, která jsou pro vstup České republiky do EMU naprosto jednoznačně stanovená.

V souvislosti s tématem mojí bakalářské práce mě také velmi zajímal názor veřejnosti na vstup ČR do EMU, resp. názor obyvatel na přijetí jednotné měny euro

Ke zjištění těchto faktů jsem použila výsledky průzkumu, který provedla CVVM. Tento průzkum přinesl zajímavé výsledky.

Z mého hlediska za velmi zajímavý považuji fakt, že do konce roku 2005 mělo zavedení eura v České republice obecně mezi lidmi jasnou podporu, poté začala obliba prudce klesat. Dle mého názoru je tento fakt spojený se změnou politické situace v ČR, resp. se změnou vládních stran.

Co ovšem považuji za stěžejní zjištění průzkumu CVVM, je fakt, že dvě třetiny českých občanů nedávají do souvislosti změnu vlastní životní úrovně se vstupem země do EU. A právě na základě výsledku tohoto průzkumu jsem se rozhodla s tímto většinovým názorem polemizovat.

Dle mého názoru je vstup České republiky do eurozóny zásadní změna v životě každého občana a velmi významně souvisí s životní úrovní každého z nás. V žádném případě se nepřikláním k názorům, které jednoznačně prognózuji zhoršení životní úrovně, ale ani nepatřím k těm, kteří bez doložení jasných čísel a reálných prognóz, jednoznačně slibují výrazné zlepšení životní úrovně všem občanům.

Jsme součástí Evropy, a jako takoví bychom se dle mého názoru neměli distancovat od společných cílů a zájmů evropských zemí, což stvrzujeme naším členstvím v Evropské unii. Současný vývoj ale naznačuje, že pouhé členství v EU nestačí, je potřeba být aktivnější směrem ke vzájemným obchodům a spolupráci včetně snahy o co nejrychlejší horizont přijetí euro.

A právě ve své bakalářské práci chci dokázat, že do Evropské měnové unie patříme a že bychom měli usilovat o co nejkratší časový horizont našeho vstupu.

1. VZNIK EVROPSKÉ UNIE

Vzhledem ke zvolenému tématu mojí bakalářské práce považuji za nutné, zabývat se jak současným stavem Evropské unie a evropského hospodářství, tak i některými historickými milníky, které předcházely vzniku EU a EMU a výrazně ovlivnily nebo urychlily vývoj společného hospodářství v poválečné Evropě.

1. 1. Historie vzniku

Vzhledem k celkové poválečné devastaci celé Evropy byla na straně všech postižených zemí snaha o co nejrychlejší hospodářský růst. Jak si některé státy poválečné Evropy uvědomovaly, bylo potřeba vytvořit silné evropské společenství, jehož cílem bylo eliminovat a odrazit hrozící nebezpečí, které poválečné Evropě hrozilo. Patřilo k nim především nebezpečí ze strany tehdejšího SSSR, dále sílící vliv, především hospodářský, USA v Evropě a snaha zamezit další válce mezi Německem a jeho sousedy. Významnými propagátory sjednocené Evropy byly především Francie a nově založená Spolková republika Německo. Naopak neustálými oponenty, což přetrvalo až do dnešní doby, byla Velká Británie .

Winston Churchill ve svém projevu 19. 9. 1946 na curyšské univerzitě jasně deklaroval postoj Velké Británie, která od samého začátku nemá být součástí nové integrace. Tak se také stalo. Teprve po více než půl století začal labourista Blair celkem věrohodně praktikovat politiku solidární s Evropou. (Žák, 2006, str. 9).

Dle mého názoru mohu říci, že *Evropská unie* je nejdůležitějším ekonomickým integračním seskupením v Evropě. Založení EU předcházelo vznik tří Evropských společenství, kterými byly Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii.

Evropské společenství uhlí a oceli – vzniklo v roce 1952 na základě Pařížských smluv. Zakladateli byly Belgie, Nizozemí, Lucembursko, dále SRN, Francie a Itálie. O založení tohoto společenství se významně zasloužili Jean Monnet a Robert Schuman.

Nejvýznamnějším z jednotlivých motivů vzniku tohoto společenství, byla snaha Francie a Německa již nikdy spolu neválčit . Dalším významným motivem bylo zabránit studené válce. (Žák, 2006, str. 140).

V roce 1958 na základě Římských smluv z 25. 3. 1957, vznikla dvě nejvýznamnější společenství, a to Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii. Jejimi členy byly Belgie, Itálie, Francie, Lucembursko, Německá spolková republika a Nizozemí. Hlavním cílem EHS byl vytvoření a upevňování jednotného společného trhu, jehož nejvýznamnějšími rysy jsou volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob. EHS se v té době stalo projevem úsilí o dosažení tzv. horizontální integrace.

Římské smlouvy byly vypracovány na Mezivládní konferenci v Bruselu v roce 1956. Hlavními úkoly obsaženými v Římské smlouvě bylo mimo jiné odstranění cla, zavedení společných celních tarifů, zavedení jednotné zemědělské politiky a hlavně vzájemné korigování hospodářské politiky. Od té doby jsou Římské smlouvy neustále aktualizovány a revidovány. V souvislosti s dokončením jednotného vnitřního trhu byly přijaty dva významné dokumenty:

< Bílá kniha z roku 1985 o opatřeních k dokončení vnitřního trhu

< Jednotný evropský akt z roku 1987, který byl první významnou revizí Římských smluv

Jednotný evropský akt – významné změny :

- 1) EHS přiřadilo prioritu vnitřnímu trhu EU a určilo cílové datum 31. 12. 1992 k jeho realizaci
- 2) Pro vnitřní trh byl zaveden nový rozhodovací proces. Radě ministrů bylo umožněno hlasovat kvalifikovanou většinou.
- 3) Kompetence EHS byly rozšířeny v oblastech, jako jsou životní prostředí nebo výzkum a technologie.
- 4) Evropská rada a Evropská politická spolupráce byly smluvně zakotveny, EPS byla smluvně zakotvena vytvořením sekretariátu.
- 5) Byl zdůrazněn význam hospodářské a sociální soudržnosti při harmonickém vývoji EU jako celku. Cíl vytvoření EU byl smluvně zakotven.

1. 2. Důležité smlouvy související se vznikem EU

Mezi další smlouvy, které ovlivnily Evropskou unii patří především :

Maastrichtská smlouva

Podepsaná 7. 2. 1992 v Maastrichtu a ratifikovaná k 1. 11. 1993. Znamenala velmi důležitý posun v rámci integrace západní Evropy. Nejdůležitější fakt je ten, že na základě Smlouvy o Evropské unii, jako součásti Maastrichtské smlouvy, došlo k vytvoření EU. Podpisem této smlouvy byl položen základ Evropské unie se společnou měnou, zastřešující všechny existující integrační aktivity. (Žák, 2006, str. 141 - 142).

Důležitým krokem v procesu liberalizace pohybu osob bylo přijetí Amsterodamské smlouvy , podepsané členskými státy EU v roce 1997 a ratifikované v květnu roku 1999.

Amsterodamská smlouva

Představuje třetí nejvýznamnější reformní počín v posledních dvou desetiletích vývoje integračního procesu v rámci systému Evropského společenství , resp. Evropské unie. Tato smlouva přinesla pro integrační vývoj v Evropě řadu nových momentů a posunů zejména v těchto oblastech integrační spolupráce.

- 1) svoboda, bezpečnost a právní stát
- 2) postavení občana v EU
- 3) společná zahraniční a bezpečnostní politika
- 4) účinnost rozhodovacího procesu a fungování institucí v EU
- 5) užší vzájemná spolupráce a její vyšší flexibilita

Z řady integračních posunů je třeba zdůraznit :

- 1) Posílila se role EU při úpravě pohybu osob přes vnitřní a vnější hranice, včetně azylu, imigrační politiky
- 2) Schengenská úmluva se stává součástí *acquis communautaire*

- 3) Zavedení sankcí vůči členskému státu, který poruší principy EU
(Cihelková , Jakš, 2004, str. 170).

Aby byla EU schopna kombinovat dva procesy, které jsou do značné míry protikladné, tzn. posilovat a zároveň rozšiřovat Unii, byl pro tento účel zpracován obsáhlý dokument Evropské komise Agenda 2000.

Agenda 2000

Je komplexním materiálem, který se zabývá předpokládaným vývojem EU na počátku nového tisíciletí a zároveň kroky, které je nutné učinit pro naplnění tohoto vývoje. Materiál byl zpracován Evropskou komisí a předložen představitelům EU v červenci 1997. Z jejího obsahu vyplývá, že EU si dobře uvědomuje velký význam svého východního rozšíření a provedla řadu reforem ve stávající EU. Tomu také odpovídá struktura Agendy 2000.

- 1) reforma strukturálních fondů a politiky
- 2) pokračování reformy společné zemědělské politiky
- 3) rozšíření EU a jeho dopad na politiky EU
- 4) otázka budoucího financování EU

Součástí Agendy 2000 bylo i rozhodnutí, že do první skupiny států, které mají zájem o vstup do EU byly zařazeny Maďarsko, Polsko, Estonsko, Česká republika a Slovinsko.

V současné době má EU 27 členů.

(Žák, 2006, str. 160 – 163)

2. PŘEDHISTORIE EVROPSKÉ MĚNOVÉ UNIE

Vyvrcholením mezinárodních integračních procesů je tzv. úplná ekonomická a politická integrace, tzn. integrace, kde jednotlivé, původně samostatné národní ekonomiky a státy splynuly v nový společensko – ekonomický útvar či stát řízený z jednoho ekonomického a politického centra. Dosažení této vrcholné fáze však předchází řada mezistupňů , počínaje oblastí volného obchodu, celní unií až po unii hospodářskou a měnovou.

2. 1. Hospodářská unie

Hospodářská unie může být rozvinuta buď částečně nebo úplně v závislosti na tom, zda zahrnuje :

- 1) jednotný vnitřní trh s odstraněním všech překážek, které brání volnému pohybu zboží, služeb, kapitálu a pracovních sil mezi členskými státy a vytvoření jednotných ekonomických podmínek pro všechny zúčastněné státy.
- 2) koordinaci a harmonizaci národních hospodářských politik nebo jejich nahrazení hospodářskou politikou na úrovni celého společenství.

Jednotný vnitřní trh je nezbytný a nutný atribut hospodářské unie, bez tohoto ukazatele by společná hospodářská unie ztrácela svůj význam. Co se týče přesunu národní ekonomické suverenity na společný orgán může být jít ve společné unii pouze o přesun částečný. Stejně tak i společná ekonomická politika je realizována pouze v určitých oblastech , ve zbylých zůstává plně v kompetenci a koordinaci nižších politicky samostatných ekonomických celků.

Na hospodářskou unii úzce navazuje unie měnová, považovaná někdy za součást úplné hospodářské unie, ale s ohledem na svá výrazná specifika tvoří relativně samostatnou sféru. (Brůžek, 2003, str. 105).

2. 2. Měnová unie

Charakteristickým znakem měnové unie je fakt, že měny členských států jsou neodvolatelně fixovány jedna ke druhé při neměnných měnových kurzech. Měna každého členského státu

musí být bez přerušení plně konvertibilní s měnami ostatních členů a žádná ze zemí měnové unie nesmí zavádět ekonomické a měnové restriktce.

Počátky měnových unií sahají již do 19. století, kdy převládal bimetalismus. Hlavní měnou v mezinárodních vztazích bylo zlato a stříbro, resp. mince ražené z těchto kovů. Tyto mince tvořily základ měnových unií, postupně však byly vytlačovány bankovkami a dalšími formami peněz. Ačkoliv se nedá přesně říci, že tyto měnové unie byly předchůdci dnešního EMU, dají se odvozovat některé společné charakteristické rysy.

1/ Německo – rakouská měnová unie (1857 – 1867)

- tato unie používala tři rozličné měny při fixně daných kurzech a při společné měnové jednotce. Tu tvořil stříbrný „Thales Vereinsmunze“. Tato unie zanikla v roce 1866 vlivem války mezi Rakouskem a Pruskem.

2/ Latinská měnová unie (1865 – 1926)

- vznikla na základě smlouvy mezi Belgií, Francií a Itálií, Švýcarskem a později Řeckem. Tyto země přijaly francouzský bimetalismus s fixně stanovenou relací mezi zlatem a stříbrem. Tato měnová unie nebyla úspěšná a v roce 1878 svoji působnost ukončila.

3/ Skandinávská měnová unie (1872 – 1931)

- členskými zeměmi byly Dánsko, Norsko a Švédsko. Jednotnou měnou jednotkou byla skandinávská koruna. Měnový kurz mezi dánskou, norskou a švédskou korunou byl 1 : 1. Cílem bylo vytvořit politickou, ekonomickou a kulturní unii. Tato smlouva také nebrala v úvahu používání bankovek. Unie zanikla během 1. světové války, zejména díky tomu, že každá členská země začala realizovat samostatnou politiku.

4/ Rakousko – maďarská měnová unie (1880 – 1920)

- jednalo se o unii dvou autonomních zemí se společnou armádou, měnou a zahraniční politikou. Fungovala zde jedna centrální banka, která vydávala papírové peníze s názvem na jedné straně německým a na druhé maďarským. Tato unie zanikla souběžně se zánikem Rakouska – Uherska, kdy došlo k měnové dezintegraci vznikem národních měn nástupnických států.

5/ Belgicko – lucemburská měnová unie (1921 – 1998)

- tato unie je obecně považována za doposud nejúspěšnější měnovou unii. Zde byl lucemburský frank fixován na belgický frank v poměru 1 : 1. Od roku 1981 se stal belgický frank legálním platidlem v Lucembursku, avšak ne opačně. Tato unie zanikla začleněním do Evropské měnové unie. (Brůžek, 2003, str. 107).

Toto je pouze výčet jednotlivých měnových unií, které historicky vznikly a zanikly . Měnová desintegrace probíhala nadále, nejsilněji po druhé světové válce, kdy došlo k rozpadu koloniální soustavy a vznikaly nové státy se svými národními měnami. Další silný desintegrační měnový proces proběhl v 90. letech minulého století, kdy došlo k rozpadu komunistických států, zejména Sovětského svazu, Jugoslávie, ale i ČSFR. V těchto stoletích začínal současně proces měnové integrace s Evropskou měnovou unií.(Brůžek, 2003, str. 3)

3. EVROPSKÁ MĚNOVÁ UNIE

3. 1. Evropský měnový systém

EMS byl navržen a schválen z iniciativy západoněmeckého kancléře Helmuta Schmidta a francouzského prezidenta Giscarda d'Estainga 7. 4. 1979 na Radě EHS v Brémách. EMS se měl opírat o tyto pilíře :

- 1) systém pevných devizových kurzů ERM (Exchange Rate Mechanism) mezi členskými měnami navzájem , kdy na počátku měla být pásma oscilace +/- 2,25% (do dvou let +/- 1%)
- 2) společnou měnovou jednotku ECU(European Currency Unit), odvozenou na principu košové měnové jednotky
- 3) Evropský měnový fond, který měl do dvou let nahradit fungující Evropský fond pro měnovou spolupráci.(toto nebylo uskutečněno).

Cílem EMS bylo docílení nízkých měr inflace, dále relativně stabilních směnných kurzů a zlepšení ekonomické konvergence členských zemí. Časem se objevila nutnost upravit procentuální míru kurzového rozpětí. Původní kurzové rozpětí se v praxi ukázalo jako příliš

úzké a nepoužitelné, proto bylo v roce 1993 zavedeno nové flukтуаční pásmo – 15%. Toto rozšíření pomohlo k dosažení vyššího stupně kurzové stability.

Na základě vzniku EMS došlo ke vzniku první, i když fiktivní společné měny – ECU. Tato společná měna fungovala na základě systému směnných kurzů. ECU nebyla samozřejmě jednotná měna v pravém slova smyslu, byla to uměle vykonstruovaná poměrová veličina, která byla bezhotovostní a byla vypočítávaná z měnového koše. V rámci tohoto měnového koše měly jednotlivé měny členských států jistou hodnotu, která byla dána ekonomickou situací příslušné země z hlediska národního důchodu a zbožíové výměny v rámci Evropské unie. Složení koše bylo přezkoumáváno každých pět let nebo na požádání, pokud by se váha měny změnila o 25%. Víceméně šlo o střední hodnotu jednotlivé měny, váženou hospodářskou silou daného státu. Od 1. 1. 1999 bylo v poměru 1 : 1 nahrazeno společnou měnou euro. Cílem EMS bylo docílení nízkých měr inflace, dále relativně stabilních směnných kurzů a zlepšení ekonomické konvergence členských zemí. (Durčáková, Mandel, 2003, str. 378 – 379).

EMS přestal prakticky fungovat s ukončením roku 1998, kdy došlo k zafixování všech zúčastněných měn na euro. Od 1. 1. 1999 byl jako nástupce EMS zřízen Evropský měnový systém 2. Flukтуаční pásmo zůstalo i nadále +/- 15%.

3. 2. Faktory podmiňující vznik Evropské měnové unie

Příprava Evropské měnové unie (EMU), která probíhala od začátku 90. let minulého století do roku 1998 zahrnovala schválení daného projektu a jeho harmonogramu, dále politicko – psychologické, ekonomické a technické aspekty v jejich vzájemné podmíněnosti a propojenosti.

V přípravě projektu EMU sehrál rozhodující roli tandem zemí Francie a Německa. Prvořadý zájem byl na straně Francie, která cítila, že Evropský měnový systém je poněkud asymetricky vychýlen ve prospěch Německa, neboť marka hrála jakousi neformální vůdčí roli. Myšlenka EMU byla německými politickými představiteli, ekonomickými experty i podnikatelskými kruhy zprvu přijímána relativně chladně. H. Schlesinger (viceprezident Deutsche Bundesbank) např. zdůrazňoval, že je nutno současně se vznikem EMU vytvořit i politickou unii, čímž se

značně omezoval okruh subjektů podporujících vznik EMU. (Durčáková, Mandel, 2003, str. 380 -381).

Diplomatickým úspěchem Francie bylo získání podpory pro myšlenku EMU u německého kancléře Helmuta Kohla. Další významnou podporu pro vznik EMU měla Francie u představitelů Itálie a Španělska.

První pokus o vytvoření Evropské hospodářské a měnové unie má počátek na summitu Evropské rady v Haagu v r. 1979. Zde bylo přijato rozhodnutí o vytvoření unie. Vypracováním návrhu byla pověřena Komise, v jejímž čele byl tehdejší předseda vlády Lucemburska Pierre Werner. Návrh realizace EMU vstoupil do povědomí jako „*Wernerova zpráva*“. Tato zpráva byla předložena Radě v roce 1970 a obsahovala věcný a časový harmonogram s předpokládaným dotvořením EMU do roku 1980. Realizace projektu však byla odložena o více než dvacet let s ohledem na dosud nízký stupeň integrace a krizové jevy ve světové ekonomice v 70. letech (Cihelková, Jakš, 2004, str. 179 - 180).

Opětovné úvahy o zřízení EMU se objevují ve druhé polovině 80. letech minulého století. K novým úvahám o vzniku unie vedlo především rozhodnutí o zahájení realizace jednotného trhu. Na základě tohoto rozhodnutí byl v červnu 1988 sestaven v Hannoveru výbor, v jehož čele stál Jacques Delors. Úkolem tohoto výboru bylo vypracovat návrh přípravy a realizace EMU. Již v červnu 1989 na summitu EU v Madridu bylo rozhodnuto, že první etapa přechodu k EMU bude zahájena 1. 7. 1990. Delorsova zpráva se stala základem jednání o EMU v prosinci 1991 na konferenci v Maastrichtu a dohody byly podepsány 7. 2. 1992. *Delorsova zpráva* v mnohém navazovala na *Wernerovu zprávu* a obsahovala zejména tyto návrhy .

Delorsova zpráva

- zavedení úplné směnitelnosti měn
- úplnou liberalizaci toků kapitálu a plnou integraci kapitálových trhů
- neodvolatelnou fixaci měnových kurzů
- zavedení společné měny nahrazující měny národní
- koordinaci rozpočtové politiky členských zemí
- zřízení Evropského systému centrálních bank v čele s Evropskou centrální bankou jako nezávislou institucí

- makroekonomickou konvergenci
- harmonogram přípravy a realizace EMU ve třech stádiích :
 - stadium : 1. 7. 1990 - 31. 12. 1993
 - stadium : 1. 1. 1994 – 31. 12. 1998
 - stadium : 1. 1. 1999 – 30. 6. 2002

3. 3. Hospodářská měnová unie

První etapa Hospodářské a měnové unie

Cílem této etapy bylo sestavit konvergenční program ke sblížení a hospodářské posílení členských zemí. V této etapě byla podepsána výše zmiňovaná Smlouva o EU, známější jako Maastrichtská smlouva. Bylo rozhodnuto o zřízení budoucí Evropské centrální banky a její měnové politice.

Druhá etapa Hospodářské a měnové unie

Cílem této fáze bylo dosáhnout výrazného pokroku v plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií, zejména z hlediska cenové stability a veřejných financí. Tyto aspekty měly být nezbytným předpokladem pro postup do třetí fáze HMU a vzniku eurozóny. V tomto období byl také založen Evropský měnový institut (EMI). EMI měl za úkol především posílit koordinaci měnové politiky členských zemí, a jako nejdůležitější úkol co nejlépe připravit všechny náležitosti k vytvoření Evropské centrální banky a zavedení jednotné měny euro. EMI byl průběžně transformován na Evropskou centrální banku.

Rok 1995 – na zasedání Evropské rady v Madridu byl schválen název jednotné měny EURO

Rok 1996 – EMI předložil konkrétní postup (Master plán) pro zavedení jednotné měny, ze kterého vycházejí a navazují na něj jednotlivé plány členských zemí EU.

Rok 1996 – v prosinci byl Evropskou radou v Dublinu schválen „ Pakt stability a růstu“, jehož smyslem je zabránit nadměrným deficitům státních a veřejných rozpočtů.

Rok 1997 – na základě rozhodnutí Evropské rady z Amsterdamu byl vytvořen Pakt stability, který měl zabezpečit rozpočtovou disciplínu zemí po přijetí eura. Současně na

tomto summitu byl vytvořen ERM II., který zabezpečil změnu provázanosti měn na euro, místo měny ECU.

Rok 1998 – v květnu tohoto roku bylo vybráno 11 zemí členských zemí Evropské unie, které vstoupily s účinností od 1. 1. 1999 do eurozóny a přijaly jednotnou společnou měnu – euro.

Rok 1998 – v červnu tohoto roku zahájila svoji činnost Evropská centrální banka.

Třetí etapa Hospodářské a měnové unie

Nejdůležitějším úkolem třetí, závěrečné etapy, byl vznik eurozóny. Aby mohlo dojít ke vzniku eurozóny, musely členské státy splnit tzv. maastrichtská kritéria (viz kapitola 4. 3.). K 1. 1. 1999 byly pevně a neodvolatelně fixovány kurzy jednotlivých měn na euro, podle stanovených přepočítávacích koeficientů. Měna euro byla do 31. 12. 2001 používána pouze v bezhotovostní podobě.

V této době také došlo k vytvoření tzv. Eurosystemu, který řídil jednotnou měnovou politiku. V třetí etapě HMU také vznikl nový platební systém TARGET, který podrobně představuji v kapitole 7. 2.

Dne 1. 1. 2002 vstoupily do oběhu nové bankovky a mince eura, které nahradily národní měny jednotlivých členských států.

V této části mojí bakalářské práci přecházím od nutných historických souvztažností k podstatě mojí práce, a to k samotné eurozóně. V následujících kapitolách se budu podrobně zabývat vznikem, historií i současným fungováním eurozóny, především z pohledu vstupu České republiky do EMU a následnému přijetí společné měny euro.

4. EUROZÓNA

Současní členové eurozóny v roce 2008 jsou:

Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko, Řecko, Slovinsko, Kypr a Malta.

Velká Británie a Dánsko získaly neúčastnickou doložku (opt out klauzule).

Švédsko – stojí mimo eurozónu z vlastního rozhodnutí

Zatím posledním schváleným členským státem je Slovensko, které přistoupí k eurozóně 1. 1. 2009.

Velmi důležitým úkolem při vzniku eurozóny bylo harmonizování práva každé jednotlivé členské země s právem ES. V následující kapitole se stručně dotknu právě v této problematice.

4. 1. Právní aspekty zavedení eura

Z právního hlediska je nutné, při zavádění jednotné měny eura, vycházet ze všech právních aspektů dané země, v souladu s předpisy Evropského společenství. Jakékoliv politické rozhodnutí, i když je podloženo interpretací ustanovení Evropské dohody, které je jako ratifikovaná mezinárodní soustava součástí národního práva, je pro aplikaci ES o zavádění eura do jakéhokoliv samostatného státu nedostatečná. Proto je pro zavedení euro do jakéhokoliv členského státu nutné, aby toto bylo pevně zakotveno v právu příslušné země. (Tomášek, 2000, str. 233).

Samotný přechod zemí Evropské unie k jednotné měně je právně ukotven především v hlavě 6 Smlouvy o založení Evropských společenství, ve znění vyplývajícím ze smlouvy o Evropské unii (Maastrichtská smlouva). Podrobnější úprava přechodu k jednotné měně vyplývá ze dvou nařízení Rady Evropské unie č.1103/1997 a 974/1998. (Tomášek, 2000, str. 236).

Zde bych ráda podotkla, že z právního hlediska přijetí společné měny eura plně spadá do kompetence každého suverénního státu. Z tohoto konstatování jasně vyplývá, že i dohoda o přijetí společné měny euro byla založena na dohodě suverénních států.

V některých zemích se lidé vyjadřují k přijetí, resp. nepřijetí eura formou referenda. Tato referenda proběhla např. v Dánsku, naposledy 28. 9. 2000 a ve Švédsku (14. 9. 2003), kde se většina voličů vyslovila proti přijetí eura. Stejný názor mají i lidé ve Velké Británii, která také není členským státem eurozóny.

4. 2. Platidlo euro

Dne 1. 1. 2002 dala Evropská centrální banka a centrální banky jednotlivých účastnických členských států fyzicky do oběhu platidlo euro. V této době bylo k dispozici 14 250 miliard bankovek v celkové hodnotě 642 miliard eur a 50 miliard mincí v celkové hodnotě 16 miliard eur. S tiskem a ražbou nových bankovek a mincí byl započato v červenci roku 1999 a tisk zajišťovalo 15 tiskáren.

V příložené tabulce uvádím množství bankovek, které měly jednotlivé členské státy k dispozici k 1. 1. 2002. Množství je uváděno v miliardách.

Tabulka č. 1: Množství bankovek členských států EMU k 1. 1. 2002

SRN	4 342
Itálie	2 380
Francie	2 240
Španělsko	1 924
Holandsko	659
Řecko	597
Rakousko	550
Portugalsko	536
Belgie	530
Finsko	225
Irsko	222
Lucembursko	46
Celkem	14 251

Zdroj : Brůžek, A., 2003

Přidělování výše uvedeného množství euro jednotlivým členským státům bylo závislé na přepočítacích koeficientech. Jejich závazné vyjádření bylo publikováno a vstoupilo v platnost 1. 1. 1999. V níže uvedené tabulce uvádím přepočítací koeficienty k jednotlivým národním měnám. Koeficienty 12 měn jsou uvedeny k datu 1. 1. 1999 – 31. 12. 2001, resp. k 28. 2. 2002, kdy oficiálně skončila platnost národních měn.

Tabulka č. 2: Přepočítací koeficienty národních měn členských států EMU

Národní měna	Poměr k euru
DEM	1,95583
ATS	13,7603
FRF	6,55957
ITL	1936,27
ESP	166,386
NLG	2,20371
BEF	40,3399
LUF	40,3399
PTE	200,482
IEP	0,787564
FIM	5,94573
GRD	340,750

Zdroj: Žák, M., 2006

Měnovou jednotkou společné měny je jedno euro, které je dále rozděleno na 100 centů a je plně směnitelnou měnou na všech světových devizových a finančních trzích. Všechny bankovky mají samozřejmě ochranné prvky, které mají tuto měnu ochránit proti padělání. Jedná se především o zabezpečení bankovek ochranným proužkem, vodoznakem a samozřejmě jsou bankovky tištěny na speciálním bankovním papíře.

Bohužel na základě dostupných údajů dochází k poměrně častému padělání bankovek euro. Nejvíce jsou padělány bankovky v nominální hodnotě 50 eur.

4. 3. Podmínky vstupu do eurozóny

Možnosti zavedení jednotné měny historicky předcházelo mnoho mezníků a důležitých událostí, které jsem již ve většině případů zmiňovala výše. Za připomenutí bezesporu stojí Smlouva z 25. 3. 1957 o založení Evropského hospodářského společenství ve znění Jednotného evropského aktu ze dne 17. 2. a 28. 2. 1986, pozměněná jakožto Smlouva o založení Evropského společenství na základě Smlouvy o Evropské unii ze dne 7. 2. 1992, ve znění a číslování smlouvy, podepsané dne 2. 10. 1997 v Amsterdamu (Tomášek, 2000, str. 7).

Dle mého mínění je sblížení a sladění jednotlivých hospodářských politik jednotlivých členských států nezbytným předpokladem měnové unifikace. Toto sladění se děje na základě právně stanovených ekonomických kritérií, tzv. maastrichtských konvergenčních kritérií. Tyto již od svého počátku vyvolávaly diskusi o tom, zda nejsou příliš jednostranně orientovaná na měnové finanční ukazatele. Ani jedno z kritérií není reálně ekonomické povahy (např. HDP na jednoho obyvatele, průměrná reální mzda, apod.). Na základě tohoto se nabízí otázka, zda tato kritéria jsou schopna plnit i země s nízkou produktivitou práce a zaostalou odvětvovou výrobní strukturou. Tento problém se kromě naší republiky týká téměř všech zemí východní a střední Evropy, které usilují o vstup do EU. (Drnáková, Mandel, 2003, str. 384). Pro zavedení eura v jakémkoliv členském státě jsou nastavena nominační konvergenční kritéria. Tato kritéria se víceméně úspěšně snaží plnit i Česká republika, která o jednotnou měnu euro usiluje. Tato kritéria jsou stanovená EU a podmiňují vstup jednotlivých států do měnové unie.

Jedná se o Maastrichtská kritéria, která v následující kapitole představím a podrobně je budu rozebírat a analyzovat v kapitole 6. 3.

Maastrichtská kritéria

- 1) Vzhledem k cenové stabilitě nesmí průměrná inflace země v období jednoho roku před prověřením o vstupu do závěrečného stadia převýšit více jak o 1,5 % průměrnou inflaci tří zemí s nejnižší mírou inflace.
- 2) Pro zajištění konvergence úrokových měn nesmí dlouhodobá nominální úroková míra úrokových měr v roce před prověřením země o možnosti vstupu do závěrečného stadia převýšit o více jak 2 % průměrnou úrokovou míru tří zemí s nejnižší mírou inflace.
- 3) S cílem zajistit stabilitu a zdravý vývoj veřejných financí nesmí jejich deficit převýšit 3 % z hrubého domácího produktu a státní dluh nesmí převýšit 60 % HDP v době, kdy bude EU prověřovat vstup do EMU.
- 4) Poslední kritérium se vztahuje k měnovým kurzům. Zde bylo stanoveno, že členské země nesmí překročit rozpětí dané Evropským měnovým systémem a alespoň dva roky před prověřením možnosti vstupu do závěrečného stadia devalvovat svoji měnu oproti měnám členských zemí. (Brůžek A., 2003, str. 111).

Při hodnocení plnění konvergenčních kritérií orgány EU, na jejichž základě bylo 2. 5. 1998 rozhodnuto o tom, které země se zapojí do procesu realizace EMU, bylo k výše uvedeným kritériím zjištěno :

Ad 1) *Průměrná míra inflace* za celou EU činila 1,6 %, referenční hodnota byla 2,7 % a s výjimkou Řecka všechny země daná kritéria splnily.

Ad 2) *Průměrná dlouhodobá úroková míra* za celou EU činila 6, 1 %, referenční hodnota byla 7,8 % a rovněž všechny země, kromě Řecka splnily.

Ad 3) *Rozpočtový deficit* za celou EU činil 2,4 % HDP a při referenční hodnotě 3 % jej opět všechny země, s výjimkou Řecka splnily.

Ad 4) *Veřejný dluh* za celou EU dosáhl 72,1 % HDP EU, při referenční hodnotě 60 %. Tento limit splnily pouze Lucembursko, Francie a Finsko, ale bylo přijato kompromisní řešení , které spočívalo v tom, že dané kritérium bude splněné , pokud se podíl veřejného dluhu na HDP bude snižovat. Tím bylo i toto kritérium považováno za splněné.

Ad 5) *Kritérium stability měnových kurzů* splnily všechny země s výjimkou Řecka, Velké Británie a Švédska, které se nezapojily do EMU a nebyly tudíž vázány povinností udržovat svůj kurz v rámci stanoveného rozpětí. (Brůžek., 2003, str. 112)

Tabulka č. 3: Maastrichtská kritéria

	Deficit rozpočtu	Veřejný dluh	Míra inflace	Úroková míra	Devizový kurz
Limit 1998	-3,0	60	3,2	7,7	2 roky
Belgie	-1,7	118,1	1,3	5,7	Ano
Dánsko	1,1	59,5	2,1	6,2	Ano
Finsko	0,3	53,6	2,0	5,9	Ano
Francie	-2,9	58,1	1,0	5,5	Ano
Řecko	-2,2	107,7	4,5	9,8	ne
Nizozemí	-1,6	70	2,3	5,5	Ano
Irsko	1,1	59,5	3,3	6,2	Ano
Lucembursko	1,0	6,7	1,6	5,6	Ano
Německo	-2,5	61,2	1,4	5,6	Ano
Portugalsko	-2,2	60,0	2,2	6,2	Ano

Rakousko	-2,3	64,7	1,1	5,5	Ano
Španělsko	-2,2	67,4	2,2	6,3	Ano
Švédsko	0,5	74,1	1,5	6,5	Ne
Itálie	-2,5	118,1	2,1	6,7	Ano
V. Británie	-1,9	53,4	2,3	7,0	Ne

Zdroj: Durčáková, Mandel,2003

Z výše uvedeného vyplývalo, že s ohledem na dosažený stupeň konvergence národních ekonomik se členem EMU nemohlo stát Řecko. Naproti tomu ostatní jmenované státy, tzn. Velká Británie, Dánsko a Švédsko by mohly na základě splnění konvergenčních kritérií do EMU vstoupit, ale tyto země neprojevily nezbytnou politickou vůli.

V další části své bakalářské práce, která bude zaměřena na vstup České republiky do eurozóny, se budu dále Maastrichtskými kritérii zabývat, zejména v souvislosti jejich plnění Českou republikou s ohledem na časový horizont přijetí eura v ČR.

Jak jsem se již zmínila výše, před zavedením měny euro musely členské země splnit výše uvedená Maastrichtská kritéria, dále musely implementovat právní předpisy ES v oblasti HMU. Stále se však ještě objevovaly obavy ze stability měny a neustále byl zdůrazňován požadavek na udržení konvergence nejen před přijetím společné měny, ale i do budoucna. K tomu byl vytvořen Pakt stability a růstu.

Pakt stability a růstu

Jedná se o dohodu mezi členy eurozóny, která se ale částečně vztahuje i na ostatní země EU. Všichni zúčastnění se zavázali, že schodek veřejných financí nesmí překročit 3 % HDP a veřejný dluh nesmí být menší než 60 % HDP nebo se musí snižovat. Pokud by nastala obava, že některá země nedodrží dohodnutá pravidla, může být Evropskou komisí nejprve napomenuta, pokud nedojde ke zlepšení, musí vypracovat závazný plán, podle kterého se musí řídit a pokud i nadále nepostupuje podle tohoto plánu, může dojít i k uplatnění následujících sankcí :

- 1) Peněžní sankce ve výši 0,2 % - 0,7 % HDP země v závislosti na závažnosti porušení dohody.
- 2) Rada může požadovat složení určité peněžní částky, která se zemi vrátí, až bude splňovat kritéria Paktu stability
- 3) Země může být vyzvána, aby před vydáním dluhopisů zveřejnila veškeré údaje o této emisi
- 4) Evropská investiční banka může být vyzvána, aby změnila svoji výpůjční politiku vůči této zemi. (Brůžek A., 2003, str. 113).

Na závěr této rozsáhlé kapitoly bych se ráda, zejména s ohledem na další souvztažnosti, zmínila o jedné z nejdůležitějších institucí Evropské unie, a to o Evropské centrální bance.

4 4. Evropská centrální banka

ECB byla založena v roce 1998 Smlouvou o Evropské unii se základním jměním 5 mld. eur a má sídlo v Německu ve Frankfurtu. Jejím hlavním úkolem je zajišťovat cenovou stabilitu v rámci EMU, řídit zahraničně devizové operace , držet a spravovat devizové rezervy členských států, podporovat hladké fungování platebního systému, emitovat bankovky a mince. ECB je součástí Evropského systému centrálních bank, jehož členy jsou všechny centrální banky EU. ECB a ESCB jsou nezávislé na pokynech ostatních institucí zodpovědných za ekonomickou politiku , a to jak na úrovni národní, tak na úrovni Společenství, ale s tím, že devizovou politiku určuje Rada ministrů EU. Vrcholným rozhodovacím orgánem ESCB je řídicí rada ECB, složená z členů Výkonné rady ECB (prezident, viceprezident, a další 4 členové). Členové rady jsou jmenováni na 8 let, a to z guvernérů národních centrálních bank. (Žák, 2006, str. 154).

Finálním cílem ECB je mimo jiné zajistit, aby meziroční zvýšení spotřebitelských cen bylo nižší než 2 %. Tento fakt ECB zajišťuje dvěma způsoby. Prvním je kontrola množství peněz v oběhu. Na základě tohoto ukazatele lze konstatovat, že pokud bude množství peněz v oběhu ve srovnání s množstvím zboží a služeb příliš velké, dojde k inflaci.

Dalším způsobem je monitorování cenových trendů a posuzování rizik, které ovlivňují cenovou stabilitu v eurozóně. Obecně nejznámější činností banky směrem k veřejnosti je určování úrokových sazeb v rámci eurozóny.

Prezidentem ECB se v listopadu 2003 stal Jean – Clavdie Tracht z Francie.

5. EUROZÓNA PO 10 LETECH

Na základě podrobného zkoumání a více či méně odborných článků, studií a prohlášení, lze konstatovat, že začátek realizace EMU a společné měny euro 12-ti členskými zeměmi byl velice úspěšný a hladký. Jednotlivé ekonomické subjekty i široká veřejnost přijímaly novou měnu, a to i mimo území EMU, ve velké většině pozitivně a dokonce s určitou euforií.

S odstupem času lze konstatovat, že přijatá systémová opatření vytvořila a dále vytvářejí dobré podmínky pro jeho další úspěšnou realizaci. K tomuto závěru lze dojít i přesto, že míra zavádění společné měny euro byla v různých oblastech odlišná. Z tohoto mimo jiné vyplývá, že i různost hodnocení průběhu daného projektu – od pesimistických postojů a projekcí, které vyústily až do úvah o jeho problematické realizaci až po názory velice optimistické.

Jako velice příhodný mi připadá výrok prezidenta ECB pana Willema F. Duisenberga :
„Euro mělo dobrý start, ale jeho úspěšné prosazení je procesem dlouhodobým.“
(Brůžek A., 2003, str. 116).

5. 1. Ekonomické dopady zavedení eura

Zavedení jednotné měny má vliv nejen na makroekonomické ukazatele, ale velmi významně dopadá zavedení eura na mikroekonomickou oblast. Týká se to především těchto ukazatelů.

Mikroekonomická úroveň

- 1) *Snížení transakčních nákladů spojených s přeměnou jedné měny do druhé* je jednou s nejčastěji uváděným výnosem ze zavedení měnové unie. Spready mezi nákupními a prodejními kurzy u deviz činí na mezibankovním trhu přibližně 0,1 %, na klientském trhu 1 % a na klientském valutovém trhu mezi 4 – 10 %.
- 2) *Sníží se objemy provozních zůstatků na účtech* , a to zejména u multinacionálních firem. Tyto firmy, které operovaly ve větším počtu zemí, byly dosud nuceny držet zůstatky na několik účtech v různých měnách. Toto se společně se zavedením

jednotné měny změnilo a firmy výrazně ušetří, zejména tím, že dojde k uvolnění provozního kapitálu a ke snížení poplatků za vedení účtu.

- 3) *Sníží se kurzové riziko* – tím se omezí náklady na zajištění transakční, ekonomické nebo translační expozice, což je nezanedbatelná úspora. Např. firma ze zóny euro, která vyváží do Francie, výrobní vstupy částečně dováží z Itálie a částečně nakupuje na domácím trhu, nebude mít ani transakční, ani ekonomickou expozici. Tímto aspektem se do určité míry sníží i expozice firem vyrábějících mimo zónu eura.
- 4) *Sníží se možnost diferencovat ceny podle zemí* - tímto ukazatelem je zabezpečeno, že rozdíly v cenách budou daleko více odpovídat transakčním nákladům. Volatilita kurzu zvyšovala náklady na zbožovou arbitráž, což některým firmám umožňovalo provádět politiku diskriminujícího monopolu. Touto politikou byl poškozován zejména spotřebitel.
- 5) *Sníží se náklady na analytický aparát* – toto je velice důležitý aspekt. Vzhledem k tomu, že měnovou, úrokovou i kurzovou politiku budou odborníci sledovat na úrovni eurozóny a ne decentralizovaně v každé jednotlivé zemi, dojde k výrazné úspoře jak finanční, tak k úspoře pracovních sil.
- 6) *Sníží se náklady při získávání větších objemů úvěrových zdrojů* – ve společné eurozóně je více finančních prostředků a podstatně silnější eurotrh. Větší emise cenných papírů zde budou nacházet dostatečně velkou poptávku. Paradoxně na této výhodě mohou nejvíce získat velké firmy z malých zemí.
- 7) *Zvýší se konkurence v bankovním sektoru* – domácí banky ztratí výhodu lepší znalosti domácí měnové politiky. Dále však zůstanou v platnosti komparativní výhody v podobě lepší znalosti domácích firem.
- 8) *Dojde k restrukturalizaci portfolií cenných papírů* – změní se reprezentativní tržní portfolio z národního na tržní portfolio eurozóny.

Makroekonomická úroveň

- 1) *Mezinárodní a obchodní rezervní měna* – eurozóna si bude financovat svoje deficity své platební bilance ve vlastní měně. Ostatní státy musí držet devizové rezervy euro.
- 2) *Tokové nerovnováhy mezi zeměmi eurozóny se nemohou řešit pomocí změn devizového kurzu* – toto je samozřejmě důsledek existence společné měny, kdy náprava deficitu platební bilance jedné země vůči zbývajícím členským zemím bude

tedy probíhat zejména cestou poklesu důchodu. Tyto náklady může snížit vysoká mobilita kapitálu a pracovní síly.

- 3) *Se vznikem eurozóny se malé otevřené ekonomiky stávají součástí velké uzavřené ekonomiky* - sníží se možnost vzniku devizových krizí, změny kurzu budou mít menší dopady na cenovou hladinu a země eurozóny se na světovém finančním trhu dostanou z pozice „price taker“ do pozice „price maker“. (Durčáková, Mandel, 2003, str.385-386).

Celkově lze říci, že země eurozóny se tak stanou rovnocennějším protihráčem vůči ekonomice USA, Japonska a Číny, než tomu bylo dosud.

5. 2. Konkrétní dopady eura v členských zemích

Na úvod této kapitoly je nutné zdůraznit, že zavedení jednotné měny euro mělo ve všech členských zemích svoje zastánce i odpůrce.

Zastánci argumentovali především pozitivním dopadem na evropskou ekonomiku, a to zejména v oblasti růstu obchodu, který již nebude svazován směnnými kurzy a zároveň faktem, že zavedením jednotné měny odpadnou transakční náklady, které souvisí s existencí různých měn.

Odpůrci naopak upozorňovali na ztrátu suverenity každého jednotlivého členského státu, zejména v oblasti regulace spotřebitelských cen a na ztrátu možnosti reagovat na různé ekonomické šoky prostřednictvím změn směnných kurzů či úrokových sazeb svých měn.

A nyní bych ráda zmínila některá fakta či názory, která provázely zavedení jednotné měny euro v členských zemích.

Na začátku zavádění eura nebyl vývoj příliš uspokojivý. Hlavní pozornost byla tehdy soustředěna na vývoj měnového kurzu eura k USD a k dalším významným měnám. Původně pokračující pokles kurzu eura vůči hlavním měnám byl příčinou intenzivních diskusí. Za hlavní přínos byl označen rychlý růst americké ekonomiky, který tím zvýšil atraktivnost investování do USD oproti konkurujícímu euru. Ekonomové se shodují v názoru, že klesající

euro bylo podhodnoceno, protože ekonomika eurozóny byla v té době stabilní při akcelerujícím ekonomickém růstu.

Vznik společné měnové oblasti, hospodářské a měnové unie představoval velkou výzvu a vysoké nároky pro podnikatelskou sféru všech členských zemí EMU.

Zatímco bankovní a finanční sféra disponovala nezanedbatelnou výhodou při zajišťování nutných technických příprav díky zveřejnění Zelené knihy Evropské komise z května 1995, praktické důsledky EMU pro nefinanční podnikatelskou sféru byly v průběhu příprav podstatně méně zřetelné. (Žák, 2006, str. 186).

Po více jak deseti letech realizace se prokázalo, že velká část podnikové sféry nebyla na danou změnu dostatečně připravena. Toto se vztahovalo především na malé a střední podniky, kterých je v EU více než 18 mil. Potřebné změny v připravenosti podniků se týkaly všech transakcí, jakými jsou např. přecenění na novou měnu euro, adaptace počítačového systému, účetnictví, technické vybavení, apod.

Zavedení jednotné měny euro je proces jednoznačně výhodný a vítaný zejména pro zahraniční turisty, obchodníky a podnikatele, kteří cestují v eurozóně. Je tomu především proto, že ceny v jednotlivých zemích jsou snadno porovnatelné. Při návštěvě více zemí eurozóny již není nutné vybavovat turisty spoustou různých měn, ale stačí pouze jedna společná měna, euro. Po zavedení společných bankovek a mincí euro byl značně zjednodušen turistický ruch, což pozitivně ovlivnilo především turistické kanceláře i samotné turisty. Zavedení euro je nesporným faktorem stimuluje turismus v eurozóně. Tento vnitřní turismus je velice dobrým vývozním artiklem stimuluje zaměstnanost.

A nyní bych se chtěla zmínit o dopadech a reakcích přijetí euro v některých členských zemích, a to jak v zemích zakládajících, tak i v zemích zcela nových.

Itálie

Vstup Itálie do eurozóny měl velmi silný vliv na italské hospodářství. Za nejdůležitější aspekt považuji to, že přijetí společné měny euro zbrzdilo inflaci. Právě díky inflaci mohla Itálie vyvážet své relativně levné zboží do zahraničí. V současné době je Itálie zaplavena levným asijským zbožím, kterému nemohou malé a střední podniky v Itálii konkurovat. V této souvislosti se dá hovořit o krizi. V Itálii, i přes vstup do eurozóny, zůstávají relativně vysoké

pracovní náklady, velká inflace a daňová zátěž. Prohlubují se sociální rozdíly mezi obyvateli a vzniká nespokojenost.

Německo

K zavedení euro měny v Německu se po více jak deseti letech dá říci, že v počátečních pěti letech se společná měna pro Německo stala svým způsobem brzdou. V roce 2002 si německá exportní lobby slibovala, že zahrnutí některých slabých ekonomik jihu Evropy, myšleno tím ekonomik Portugalska, Španělska a Řecka, přispěje ke znehodnocení společné měny a slabší euro pomůže německému exportu. Dnes je to ale především německá ekonomika, která doplatila právě na rychlý hospodářský růst Řecka, Portugalska a Španělska. Před pěti lety bylo Německo na pokraji deflace . A právě tato deflace v kombinaci s úrokovými sazbami znamenala, že v Německu byly v té době reálné úrokové sazby vyšší, než u ostatních států jednotné evropské měny (Mach, 2003, str. 40).

V současné době je i Německo postiženo celosvětovou finanční a bankovní krizí která se projevuje zejména ve výši inflace.

Německá vláda snížila odhad letošního hospodářského růstu země na 1,7 % z dosavadních 2 %. Příčina tohoto poklesu je průkazně definována silným kurzem eura a vysokými cenami ropy. Z těchto faktů jasně vyplývá, že i v letošním roce ekonomická rizika značně vzrostla.

Kypr

Kypr je jednou z posledních zemí, která do EMU vstoupila. Kypr přistoupil do EMU ke dni 1. 1. 2008 společně s Maltou.

V referenčním období dosáhla na Kypru dvanáctiměsíční průměrná míra inflace úrovně 2 %, což je výrazně pod referenční hodnotou 3 %.

Dne 2. 5. 2005 vstoupil Kypr do ERM II. Se standardním flukтуаčním pásmem +/- 15 %. Centrální parita kyperské měny byla stanovena na 0, 585274 kyperské libry za euro.

Na Kypr se v současné době nevztahuje rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku. V referenčním roce 2006 vykázal Kypr rozpočtový schodek ve výši 1,5 % HDP, tedy podstatně nižší, než referenční hodnota.

Poměr veřejného dluhu k HDP poklesl v roce 2006 na 65,3 % a zůstal tedy nad referenční hodnotou 60 %. Vzhledem k tomu, že na Kypru je očekáván v období roku 2004 až 2050 výrazný růst stárnutí populace, a to o 11,8 procentního bodu HDP, je nutné problém veřejných financí co nejdříve řešit.

Úroveň dlouhodobých úrokových sazeb činila v referenčním období 4,2 % a byla tak značně pod referenční hodnotou pro kritérium úrokových sazeb, která činí 6,4 %.

Celkově lze říci, že v budoucnu bude důležité, aby Kypr pokračoval v udržitelné a důvěryhodné fiskální konsolidaci, založené na strukturálních opatřeních a aby zlepšil stav svých veřejných financí tím, že citelně sníží své vysoké zadlužení.

Slovinsko

Slovinsko je jedním z nejmladších členů eurozóny. K EMU přistoupilo dne 1. 1. 2007. Slovinsko tak bylo prvním státem z nových členských zemí EU, který zavedl společnou evropskou měnu. Zavedení eura bylo pečlivě sledováno evropskými institucemi, protože se jednalo o první zemi, která zvolila scénář velkého třesku, tzv. Big Bang. Tento scénář oproti tzv. madridskému scénáři, který uplatnily země v první vlně zavádění euro, znamenal zavedení eura do bezhotovostního i hotovostního platebního styku ke stejnému okamžiku. Příklad Slovinska ukázal, že se jedná o variantu s nižšími náklady, která však klade větší nároky na přípravné práce.

Přijetí euro mělo ve Slovinsku velkou podporu veřejnosti. Pro malou otevřenou ekonomiku, jakou Slovinsko bezesporu je, se euro stalo jednoznačnou prioritou.

Slovinsko se na přijetí euro velmi pečlivě připravovalo. Již v roce 2003 byl stanoven oficiální termín přijetí eura.

Dne 28. 6. 2004 se Slovinsko zapojilo do systému měnových kurzů ERM II, čímž začalo usilovat o plnění jednoho z maastrichtských kritérií. V červnu 2004 byla stanovena centrální parita 1 EUR = 239, 640 SIT. Také toto kritérium, především díky aktivitě Slovinské centrální banky, se daří dlouhodobě plnit.

Kritérium cenové stability začali Slovinci plnit v listopadu 2005 a od té doby ji bez přerušení plní.

Další kritérium, kritérium udržitelnosti veřejných financí, Slovinsko také dlouhodobě plní a dokonce vykazuje klesající trend. V roce 2005 klesl na 29,1 %.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb Slovinsko bez problémů plnilo. Mezi lety 2002 a 2004 došlo k výraznému snížení dlouhodobých i krátkodobých úrokových sazeb.

Zavedení eura ve Slovinsku je obecně hodnoceno jako ukázkový příklad dobře zvládnutého přechodu na novu měnu. Mezi faktory, které k tomuto úspěchu přispěly, patří především již zmiňovaná podpora eura u veřejnosti, ale i politické reprezentace. Výhodou byly i dřívější zkušenosti s měnovou odlukou po rozpadu Jugoslávie.

Slovensko

Slovensko zatím není členem eurozóny, ale vzhledem k jeho vstupu k 1. 1. 2008 do EMU a na základě historického i současného významu Slovenska pro Českou republiku, považují za nutné zmínit se alespoň stručně o tomto významném milníku pro naše východní sousedy.

Dle mého názoru bude velmi zajímavé sledovat a analyzovat vývoj ekonomiky na Slovensku. Slovenská republika přijala euro již od 1. 1. 2009, a to stejně jako Slovinsko scénářem „velkého třesku“ .

Členské státy EMU 3. 6. 2008 jednomyslně podpořily přijetí eura na Slovensku k 1. 1. 2009. V současné době je již slovenský vstup do eurozóny odsouhlasen hlavami států na summitu EU a na základě souhlasu unijních ministrů financí lze toto datum považovat za definitivní. Na červencovém summitu byl také stanoven kurz slovenské koruny k euru.

Tento kurz bude stejný jako tzv. středová hodnota koruny, která činí 30, 126 SKK/EUR.

Dle vyjádření lucemburského premiéra Jeana – Claudie Junckera prošlo Slovensko v minulých letech velmi působivým procesem přibližování k eurozóně. Na druhou stranu ale zdůraznil nutnost vyrovnané rozpočtové politiky a pečlivého dohledu vývoje spotřebních cen.

Na závěr této kapitoly a na základě výše uvedených faktů lze konstatovat, že přechod na novou měnu euro je náročný proces, jehož zvládnutí vyžaduje, aby veřejnost měla dostatek času k obeznámení se s novou měnou a kupní silou nové peněžní jednotky.

5. 3. Ekonomické ukazatele eurozóny

Vzhledem k ekonomickým ukazatelům je reálný předpoklad, že ekonomika eurozóny by měla oživit. Vliv problémů na finančních trzích na růst eurozóny za rok 2007 byl pouze mírný, vzhledem k silným ekonomickým základům a lepším schopnostem spojené ekonomiky vyrovnat se s ekonomickými šoky. HDP eurozóny podle pravidelné čtvrtletní zprávy Evropské komise stoupne o 2,5 %. Tento posun by ovšem mohla ohrozit přetrvávající krize na finančních trzích. Na základě čísel se dá konstatovat, že tempo hospodářského růstu v eurozóně a potažmo celé EU se ve 3. čtvrtletí roku 2007 zrychlilo. Dle Eurostatu ekonomika EMU stoupla o 0,7 % proti 2. čtvrtletí, kdy vzrostla o 0,3 %.

Další zajímavá čísla zveřejněná Eurostatem se týkají inflace zemí eurozóny. Zatímco míra inflace v zemích EU se v prosinci zdvihla z listopadových 3,1 % na 3,2 %, míra inflace v eurozóně činila ke konci roku 3,1 %.

Zajímavý ukazatel je také růst cen. Ten jak v eurozóně, tak v zemích EU narostl o 0,4 %.

Dalším zajímavým ukazatelem je aspekt konkurenceschopnosti celé eurozóny ve srovnání s obchodními partnery mimo zónu. Dle ECB se konkurenceschopnost eurozóny snížila o 4,1 %.

Mezi jednotlivými zeměmi eurozóny jsou z hlediska vývoje konkurenceschopnosti významné rozdíly, dané především inflací v konkrétních zemích. Nejvýrazněji během minulého roku klesla konkurenceschopnost Irska, nejlépe si vedly Rakousko, Portugalsko, Nizozemsko a Německo.

6. ČESKÁ REPUBLIKA A EUROZÓNA

6. 1. Vstup ČR do Evropské unie

Velmi brzy po roce 1989, navázala ES intenzivní styky se zeměmi střední a východní Evropy, byla odstraněna řada dovozních kvót a byly uzavřeny obchodní a kooperační dohody s většinou postkomunistických zemí, tedy i s tehdejším Československem. V témže roce začal fungovat operační program PHARE, který byl koncipován jako program finanční pomoci původně pro Polsko a Maďarsko, později pro všechny ostatní státy střední a východní Evropy a tři baltické země. S cílem podpořit stabilitu měn zemí, které se nestaly členy EMU, byl na základě rozhodnutí EU v červnu 1997 v Amsterdamu zahájen dnem 1. 1. 1999 nový kurzový mechanismus nazývaný ERM II.

V průběhu 1. poloviny 90 let byly mezi EU a státy východní Evropy postupně uzavírány dohody o přidružení (Eurodohody). Tyto byly vydávány na dobu neurčitou a byly chápány jako základní předpoklad pro další posuzování žádostí kandidátských zemí o vstup do EU.

V období před rokem 1993 i poté bylo pro orgány EU charakteristické, že se k dalšímu rozšíření EU o státy střední a východní Evropy vyjadřovaly velmi zdrženlivě.

Teprve v roce 2000 se začaly zvažovat harmonogramy eventuálního přijetí nejlépe připravených kandidátských zemí. (Cihelková, Jakš, 2004, str. 185).

Chronologie vstupu ČR do Evropské unie :

- 1978** - ČSSR podepsala smlouvu s Evropským společenstvím uhlí a oceli (ESUO)
- 1988** - začala platit Dohoda o obchodě s průmyslovými výrobky, která byla po pádu komunistů nahrazena Kooperační dohodou.
- 1993** - Lucemburk – Evropská dohoda mezi ČR a ES. Tato dohoda začala platit 1. 2. 1995. Ratifikací této Evropské dohody byl vyjádřen zájem ČR o členství v EU.
- 1996** - V lednu tohoto roku podává česká vláda přihlášku do EU
- 1997** - Červenec - Agenda 2007 – rozšíření zahrnuje i ČR

- 1997 - Prosinec – Evropská komise schválila pozvání ke vstupu pro nové členy, ČR byla zařazena do tzv. Lucemburské skupiny
- 2002 - Prosinec – na zasedání v Kodani bylo rozhodnuto o přijmutí nových členů EU k 1. 5. 2004.
- 2003 - 16. 4. - Atény – podpis smlouvy o přistoupení ČR k EU
- 2004 - 1. 5. - Česká republika se stává členem Evropské unie

ČR směřuje do eurozóny

Smlouva o přistoupení k EU, kterou Česká republika podepsala společně s dalšími devíti státy Evropy dne 16. 4. 2003 v Aténách, opravňovala ČR zapojit se do EU k datu 1. 5. 2004. S tímto datem se však také otvírala další etapa integračního procesu, a to příprava na vstup do EMU. Na rychlost vstupu ČR do EMU není a ani nebyl mezi našimi ekonomy a politiky jednotný názor. V počátcích těchto úvah se diskutovala především tato negativa :

- 1) *České ekonomice nemusí vyhovovat úroková politika ECB, která bude respektovat zájmy velkých a vyspělých členských zemí EMU.* Konkrétně lze říci, že pokud by ECB zvolila politiku vysokých úrokových sazeb na obranu eura nebo v boji s inflací, mohou být dopady u předlužených českých firem a domácností daleko těžší než v případě kapitálově soběstačnějších firem a bohatších domácností ve vyspělých členských zemích.
- 2) *Externí šoky mohou na českou ekonomiku působit odlišně než na vyspělé země tvořící současnou EMU.* Např. změny cen na světových trzích mohou český průmysl poškodit více než průmysl ve vyspělých zemích. Při jednotné měnové politice ECB však není možné reagovat na „regionální“ problémy českého průmyslu.
- 3) *Zapojení do EMU znamená ztrátu kursového vyrovnávacího mechanismu v oblasti vnější a vnitřní nerovnováhy.*
- 4) *Nestejný průběh hospodářského cyklu v zemích EMU a v ČR může ohrozit náš dlouhodobý stabilní růst.* Jako konkrétní příklad k tomuto bodu uvádím postup ČNB, která vzhledem ke svým pravomocem mohla v letech 1998 – 1999 v době, kdy ČR procházela hlubokou hospodářskou krizí, reagovat postupným snižováním úrokových sazeb. Pokud bychom již v této době byli členy EMU, ECB by na snižování

úrokových sazeb nepřistoupila, neboť ve většině zemí eurozóny byla v té době konjunktura.

- 5) *Přijetí eura vyloučí možnost konvergenčního procesu České republiky k zemím EU prostřednictvím nominální apreciacie devizového kurzu české koruny* . Tento proces probíhá již od roku 1999. Existují obavy, že relativně vysoká inflace v ČR by nemusela být kompatibilní s úrokovou politikou ECB. O vývoji inflace se zmiňují následně, ale její současný koeficient (7,8%) tyto obavy plně potvrzuje.

Na tomto místě bych se chtěla zmínit o faktu posilování koruny vůči euru i ostatním světovým měnám. V červenci 2008 prolomila koruna česká historickou hranici vůči euru a klesla na 23, 50 CZK / EUR. Tento fakt je zásadní zejména pro podnikatelskou sféru, která je neustálým posilováním české koruny nejvíce ohrožena, zejména v oblasti exportu služeb a zboží.

A nyní bych zmínila uvažovaná pozitiva :

- 1) Česká ekonomika je již prostřednictvím zahraničně obchodních a kapitálových vazeb úzce propojena se současnými zeměmi EMU
- 2) Hospodářský cyklus v zemích EMU působí na českou ekonomiku i v současné době
- 3) Hospodářská struktura(např. podíl zemědělské výroby) je blízká k zemím EU
- 4) Z pohledu našeho hospodářského vývoje devizový kurz české koruny od druhé poloviny devadesátých let hraje spíše destabilizační než stabilizační roli
- 5) Snaha o rychlý vstup do EMU bude mít disciplinující vliv na fiskální politiku české vlády

6. 2. Etapy vstupu do EMU

První etapa

Její počátek souvisí se vstupem ČR do EU, váže se tedy ke květnu 2004 a její ukončení bylo plánováno na 2. čtvrtletí roku 2007.

Cílem této etapy bylo završit předvstupní fázi integrace a plnění konvergenčních kritérií. Mezi základní cíle první etapy zejména patří jmenování Národního koordinátora pro zavedení eura,

dále jmenování členů Národní koordinační skupiny, rozhodnutí vlády o přijetí eura, analýzu legislativy směřem k přijetí eura a zpracování a schválení Národního plánu zavedení eura. Ten má již v současné době ČR zpracovaný.

Národní plán zavedení eura

- je základním rámcem pro praktické přípravy zavedení eura a představuje souhrn postupů a návodů pro jednotlivé sektory i občany, jak se na přijetí jednotlivé měny připravit.

Přechod na euro bude v ČR proveden tzv. velkým třeskem. Jedná se o jednorázový komplexní přechod na euro se současným zavedením bezhotovostního i hotovostního eura v jeden časový moment. Velkým pozitivem tzv. „velkého třesků“ je to, že nebude potřeba dvakrát upravovat informační systémy nebo finanční výkazy. Také bude jen jedna informační kampaň a také legislativa bude upravena pouze jednou. Tím pádem bude tento přechod na jednotnou měnu jednodušší, přehlednější a méně nákladný.

Druhá etapa

Předpokládané ukončení této etapy je očekáváno ke konci roku 2009.

Cílem této etapy je příprava a schválení legislativních změn, které zabezpečují integraci ČR do EMU, ale především začlenění ČR do ERM II.

ERM II.

Podmínkou začlenění do EMU je minimálně dvouleté působení čekatelské země v systému devizových kurzů ERM 2.

ERM 2 se týká nového uspořádání systémů devizových kurzů zemí EU po 1. 1. 1999, kdy 11 zemí vytvořilo Evropskou měnovou unii. Konečná rezoluce o ERM 2 byla přijata v červenci 1997 Evropskou komisí. Podle této rezoluce země, která je členem ERM 2, musí definovat svůj centrální kurz k euru a udržovat pásma oscilace +/- 15%.

Marginální devizové intervence, tzn. intervence při horním nebo dolním pásmu oscilace, jsou v případě ERM 2 automatické a neomezené.

Byl stanoven požadavek včasných úprav ústředních kurzů v případě ohrožení stability systému. (Brůžek A.,2003, str. 119).

Tabulka č. 4: Prognóza směnného kurzu

Země	Současný	+ Zář 2008	+ Prosinec 2008	+ Červen 2009
NM / EUR				
ČR	23, 10	24, 80	24, 60	25, 20
Maďarsko	230, 10	245, 00	245, 00	240, 00
Polsko	3, 22	3, 40	3, 35	3, 30
Slovensko	30, 30	30, 10	30, 10	(30, 10)
Rumunsko	3, 56	3, 60	3, 50	3, 45
NM / USD				
Rusko	23, 23	23, 60	24, 02	24, 65
Ukrajina	4, 84	4, 87	4, 92	4, 86
Turecko	1, 20	1, 35	1, 24	1, 24
USD / EUR	1, 59	1, 55	1, 50	1, 43

Zdroj: Thomson Financial Datastream, Raiffeisen RESEARCH , + prognóza

Slovensko červen 2009 – nezměnitelný konverzní poměr pro konverzi SKK na EUR

Třetí etapa – vstup do eurozóny

Předpokládané ukončení této fáze není ještě určeno. Vláda v současné době schválila aktualizovanou strategii ČR pro vstup do eurozóny, která oproti předchozím verzím neobsahuje žádný možný termín přijetí eura. Jako reálný se jeví rok 2012.

Cíle třetí etapy jsou již plně spjaty s novou společnou měnou. Zejména je nutné zabezpečit potřebné množství bankovek a mincí, předzásobení ČNB, komerčních bank a dalších institucí novým platidlem, apod.

6. 3. Plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií

Inflační kritérium

Inflace se ve 4. čtvrtletí roku 2007 zvýšila a nacházela se nad horním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle (max. 1,5% p.b. nad průměr tří zemí s nejnižší mírou inflace).

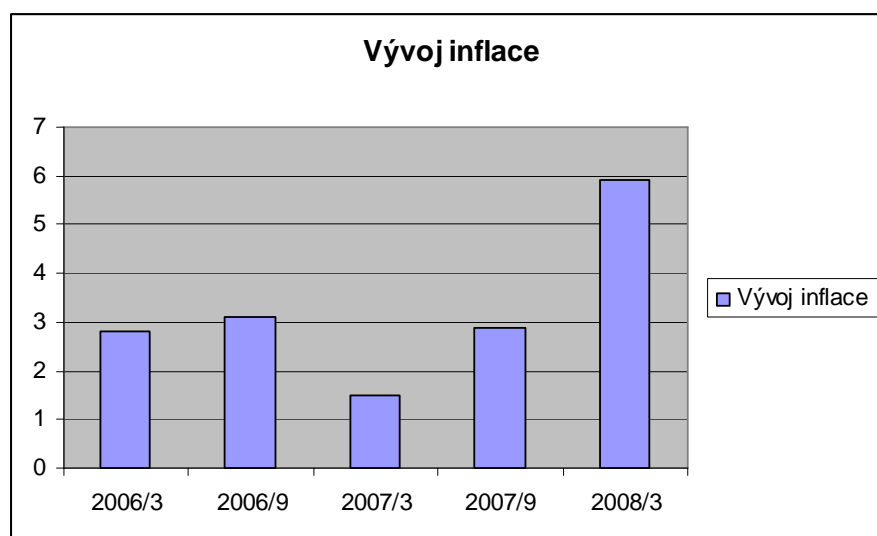
Ke zrychlení růstu spotřebitelských cen přispívaly zejména ceny potravin a regulované ceny. Mírně proinflačně působila i reálná ekonomika. Bankovní rada v souladu s říjnovou prognózou zvýšila koncem listopadu 2007 měnověpolitické úrokové sazby o 0,25 procentního bodu. V únoru roku 2008 došlo opět ke zvýšení úrokových sazeb o dalších 0,25 procentního bodu.

Další zvyšování úrokových sazeb záleží na vývoji kurzu koruny. Všeobecně se očekává že ČNB zvýší svoji čtrnáctidenní reposazbu o 25 bazických bodů na 4%, a to již na svém zasedání 7. 8. 2008. Taková úroveň by podle našeho názoru lépe odpovídala aktuálním inflačním tlakům. Tato prognóza je však podmíněna korekcí kurzu koruny. Pokud kurz koruny setrvá na svých současných rekordních úrovních, téměř se dotýkající hranice CZK / EUR = 23,0, nebo kdekoliv v pásmu pod CZK / EUR 24,0, ČNB úrokové sazby nezvedne. (Mertlík P., Raiffeisen RESEARCH).

Dle nejnovějších zveřejněných analýz se inflace během celého prvního čtvrtletí držela na hladině 7%. Zatímco začátkem roku ještě hrály v meziroční inflaci významnou roli dopady daňových změn a úprav regulovaného nájemného, v posledních třech měsících zvyšují inflaci jednoznačně ceny dováženého zboží. Vysoká inflace je v současné době na celém světě, její průnik do české ekonomiky je však pozoruhodně vyšší, než do ekonomik našich sousedů eurozóny, Slovenska i Polska. Jedním z možných, avšak nikoliv dostačujících vysvětlení tohoto jevu, je vysoká energetická náročnost české ekonomiky.

Silná koruna sice snižuje nárůst cen paliv, ale zatím se nepromítla do cen dováženého průmyslového spotřebního zboží. Její profilační efekt je tak zatím poměrně omezený. V důsledku velkého časového zpoždění protiinflačního účinku silné koruny bude míra inflace v ČR klesat velmi pomalu. Přesto by během podzimu měla meziroční míra inflace klesnout pod 5%. Efekt silné koruny na ceny průmyslového zboží by se mohl promítnout již do červencové inflace. (Mertlík, Raiffeisen RESEARCH).

Graf č. 1: Vývoj inflace

Zdroj : ČNB, Zpráva o inflaci

Dle prognózy ČNB inflace na počátku roku 2008 výrazně vzroste, což se reálně potvrdilo, viz graf č. 1 meziměsíčního vývoje inflace, ale od druhého čtvrtletí roku začne postupně klesat. Přechodný vliv vysokých cen potravin, regulovaných cen a změn nepřímých daní odezní v roce 2009, kdy inflace výrazně zpomalí. V roce 2009 tak inflace klesne a přiblíží se tak k inflačnímu cíli a zároveň budou vytvořeny předpoklady pro plnění nového inflačního cíle.

Plnění inflačního kritéria nám od prvopočátku až do roku 2007 nečinilo žádné problémy. Dle tabulky č. 5 je naprosto zřetelné, že ČR toto kritérium bez problému plnila. Paradoxem je, že od podzimu loňského roku toto kritérium významně neplníme.

Tabulka č. 5: Harmonizovaný index spotřebitelských cen

	2004	2005	2006	2007	+2008	+2009	+2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	0,7	1,0	1,4	1,3	1,7	1,6	1,6
Hodnota kritéria	2,2	2,5	2,9	2,8	3,2	3,1	3,1
ČR	2,6	1,6	2,1	2,4	3,9	2,3	2,1

Zdroj : ČNB –Inflační zpráva

+ Prognóza – převzata z jarní ekonomické prognózy Evropské komise

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Článek 4 Protokolu o kritériích konvergence stanoví, že kritérium konvergence úrokových sazeb znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.

Referenční hodnota se určuje jako nevážený aritmetický průměr dlouhodobých úrokových sazeb ve třech zemích, které dosáhly nejnižší míry inflace.

Úrokové sazby se měří na základě harmonizovaných dlouhodobých úrokových sazeb, které byly sestaveny pro vyhodnocování konvergence.

Tabulka č. 6: 10leté úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu

	2004	2005	2006	2007	+2008	+2009	+2010
Průměr 3 zemí s nejnižší inflací	4,28	3,37	4,24	4,2	4,2	4,1	4,1
Hodnota kritéria	6,28	5,37	6,24	6,2	6,2	6,1	6,1
ČR	4,75	3,51	3,78	4,4	5,1	4,5	4,6

Zdroj : ČNB, Zpráva o inflaci

Kritérium dlouhodobých sazeb v současnosti ČR plní a rovněž výhled nenaznačuje nějaké problémy v této oblasti.

Prognóza úrokových sazeb z vládních dluhopisů v ČR je závislá na výhledu měnových politických sazeb ČNB a zejména na úspěšném provedení konsolidace veřejných financí. Případná ztráta důvěry finančních trhů ve výsledku fiskální reformy by se mohla projevit v nárůstu rizikové prémie u dlouhodobých úrokových sazeb a ohrozit plnění tohoto konvergenčního kritéria.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

S ČR byla v roce 2004 otevřena procedura při nadměrném deficitu. Při zahájení této procedury Radou ECOFIN souhlasila ČR s tím, že do konce roku 2008 sníží vládní deficit důvěryhodným a udržitelným způsobem pod 3% HDP. Současné nastavení parametrů veřejných financí ČR neumožňuje plnit kritérium vládního deficitu udržitelným způsobem a

umožnit proticyklické působení automatických fiskálních stabilizátorů. Fiskální vývoj potvrzuje, že pokles deficitu pod 3% HDP v letech 2004 a 2006 byl do značné míry důsledkem vyšších než očekávaných daňových příjmů. Vzhledem k fiskální expanzi v roce 2007 dosáhne deficit s nejvyšší pravděpodobností vyšší úrovně, viz tabulka č. 8.

Tabulka č. 7: Saldo sektoru vládních institucí (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hodnota	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
kritéria							
ČR	-3,0	-3,5	-2,9	-3,4	-2,9	-2,6	-2,3

Zdroj : ČNB, Zpráva o inflaci

Vláda ČR se již v Programovém prohlášení zavázala, že sníží deficit veřejných financí v roce 2008. (viz tabulka č. 8). Výchozí krok pro splnění tohoto závazku představuje zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů , viz Zákon č. 261 Sb. O stabilizaci veřejných rozpočtů schválený PS PČR dne 19. 10. 2007. Vedle významných změn daňového systému dochází ke změnám v oblasti mantadorních výdajů, umožňujícím zvrátit jejich dosavadní rostoucí trend, vytvořit prostor pro změnu struktury veřejných výdajů a stabilizovat veřejné finance. To spolu s dalšími kroky umožnilo vládě sestavit státní rozpočet pro rok 2008 tak, aby se celkový deficit vládního sektoru snížil v roce 2008 pod 3% HDP. Stejně tak i na rok 2009 a 2010 je návrh střednědobého rozpočtového výhledu v souladu s fiskálními cíli vlády. Navržená trajektologie fiskální konsolidace zajistí stabilizaci veřejných financí a udržení vládního deficitu pod úrovní 3% HDP. Toto bude ovšem platit pouze za podmínky udržení současných vysokých temp ekonomického růstu a naplnění dalších úsporných opatření.

Vzhledem k tomu, že toto kritérium je zatím z hlediska ČR nesplněné, doporučila Rada ECOFIN České republiky dne 9. 10. 2007 tato opatření :

- 1) ČR musí dále omezovat zhoršování rozpočtu v roce 2007 a zajistit odstranění nadměrného schodku co nejdříve – nejpозději do konce roku 2008
- 2) Odpovědné orgány ČR musí důvěryhodným a udržitelným způsobem snížit vládní schodek pod 3% .

- 3) Zabezpečit další rozpočtovou konsolidaci směrem ke střednědobému rozpočtovému cíli, který je pro ČR stanoven jako deficit ve výši 1% HDP.

Rada poskytla ČR lhůtu do 9. 4. 2008 pro přijetí účinných nápravných opatření vedoucí ke snížení deficitu věrohodně a udržitelně pod 3% HDP v roce 2008.

Dle kalkulací Ministerstva financí činil v roce 2006 strukturální deficit 3% HDP a v roce 2007 vzrostl na 3,7% HDP.

Směrem k otázce plnění tohoto kritéria bych se chtěla krátce zmínit o výše jmenované reformě veřejných financí. Co je dle mého názoru zajímavé a co bych chtěla na tomto místě zmínit je fakt, že tato reforma, která v ČR sklízí rozporuplné reakce ze strany politiků i veřejnosti, se v zahraničí dočkala ocenění. Ratingová agentura Standard a Poor's zvýšila na základě zavedení této reformy hodnocení závazků ČR. Pro závazky v cizí měně posunula ratingové známky o jeden stupeň, a to na A/A-1 a rating pro dlouhodobé korunové závazky zvedla na A+ z A. Zajímavý je také fakt, že agentura se vyjádřila v tom směru, že reforma mohla být ještě hlubší.

Z pohledu českých investorů je klíčové, že agentura očekává pokles deficitu veřejných financí na 2,5% v roce 2010. To znamená, že v době, kdy se budeme blížit k přijetí eura, bude mít ČR dostatečnou rezervu pro možné mimořádné události.

I výše jmenovaná agentura potvrdila, že ČR nebude schopna přijmout euro před rokem 2012, což je obecně známo a respektováno. Z pohledu koruny se jedná o dobrou zprávu, která odráží dobrou kondici ekonomiky i snahu o řešení neadekvátního zadlužování země. V realitě to mimo jiné znamená, že zahraniční investoři budou nahlížet na českou vládu jako na bezpečného partnera a při úvěrování za hranicemi nám budou nabídnuty výhodnější podmínky.

Kritérium vládního dluhu

Vzhledem k nízké výchozí úrovni vládního dluhu nemá ČR s plněním kritéria problémy. V poslední době se podařilo stabilizovat poměr vládního dluhu k HDP, k čemuž přispěl zejména rychlý hospodářský růst. (viz tabulka č. 8)

Tabulka č. 8: Dluh sektoru vládních institucí (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hodnota	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
kritéria							
ČR	30,4	30,2	30,2	30,4	30,3	30,2	30,0

Zdroj: ČNB, Zpráva inflaci

Kritérium stability měnového kurzu

ČR se neúčastní kurzového mechanismu ERM II, a tudíž zatím není stanovena centrální parita kurzu CZK/EUR. Proto ani není možné kurzové kritérium formálně vyhodnotit. Avšak vývoj v posledních několika letech ukazuje, že kolísání měnového kurzu CZK/EUR je menší, než hypotetické pásmo 15%.

Pro názornost uvádím prognózu vývoje měnového kurzu vzhledem k euru a dolaru v roce 2008.

Tabulka č. 9 : Vývoj měnového kurzu v roce 2008

Měnový kurz	Červen 2008	Srpen 2008	Prosinec 2008	Březen 2009
CZK/EUR	26,00	26,80	26,00	25,60
USD/EUR	1,55	1,55	1,45	1,43
CZK/USD	16,80	17,90	17,90	17,90

Vlastní zpracování tabulky, zdroj Raiffeisen Research

7. PŘIJETÍ EURA Z POHLEDU BANKOVNÍHO SYSTÉMU

Přijetí eura z pohledu bankovního sektoru je velmi významný mezník, který se dotkne všech bankovních produktů, kterými se budu zabývat v této kapitole. Samozřejmě, že přijetí jednotné měny euro bude mít nemalý vliv na pozici a kompetence národní banky, České národní banky.

7. 1. Měnová politika ČNB po vstupu do eurozóny

Nejdůležitější a nejvýznamnější bankou v ČR je Česká národní banka. V jejím čele stojí guvernér, v současné době Zdeněk Tůma. Tato banka má ve státě výsostné postavení, o které nepřijde ani po zavedení společné měny euro. Mimo jiné bude zastávat funkci superregulátora, dále bude plnit svoji funkci v oblasti peněžního oběhu, i když bude zajišťovat cirkulaci jiné měny.

Ke dni vstupu ČR do eurozóny podstoupí ČNB Evropské centrální bance svá aktiva. Tento fakt znamená, že výnosy z těchto aktivit, kam patří vládní dluhopisy a devizové rezervy, se stanou předmětem mezinárodního přerozdělování.

Další změnou po vstupu do EMU je změna v monetární politice státu. Vydávání vlastních peněz je výnosná činnost, vzhledem k tomu, že hodnota nových peněz vysoce převažuje náklady na jejich výrobu. Tento monopol je i v naší republice zdrojem veřejných rozpočtů. V současné době se z tzv. ražebného získává zhruba 1 % hrubého domácího rozpočtu. I zde však dojde po přijetí euro ke změně.

V době přijetí jednotné měny euro bude monetární příjem představován balíkem peněz, který nám bude Evropská centrální banka každoročně přerozdělovat. Sice půjde řádově o miliardy euro, ale skončí samostatná monetární politika České republiky.

K dalším zásadním změnám měnové politiky ČNB po přijetí eura patří :

- ČNB už nebude měnovou politiku určovat, ale bude se podílet na jejím spoludefinování a jejím provádění
- ČNB bude jednat v souladu s obecnými zásadami a pokyny ECB, bude uznávat koordinační roli ECB v oblasti mezinárodní spolupráce
- Guvernér ČNB se stane členem Rady guvernérů ČNB
- Úprava emisní činnosti ČNB (Rada guvernérů ECB má výlučné právo povolovat vydávání euro).

Dalším významným aspektem, kterým se musíme z pohledu přijetí jednotné měny euro zabývat, je sdílení kurzu.

Dle mého názoru je vývoj směnného kurzu, resp. sdílení kurzu zásadní otázka, která ovlivňuje nejen makroekonomické ukazatele, jako např. inflaci, tak i bankovní produkty, kterým se chci v této kapitole věnovat. Po přijetí euro budeme používat jednu měnu, tzn. sdílený kurz.

Sdílení kurzu je vedle vzdání se suverénní měnové politiky základní podstata vstupu do měnové unie. Sdílení kurzu bývá vysvětlováno právě pomocí dále vyjmenovaných pojmů, jako je optimální měnová zóna, proces platební bilance, rigidita mezd, důchodový vyrovnávací proces, apod. Proč je kurz tak důležitý? Je naprosto jasné, že kurz měny ovlivňuje ceny zboží. Podstatou sdílení kurzu je to, že měnový kurz není udržován pouze zájmem investorů o českou ekonomiku a zájmem českých občanů o exportní zboží, ale je ovlivňován faktory, které jsou v ostatních zemích eurozóny.

7. 2. Bankovní produkty

K bankovním produktům, které jsou významně ovlivňovány společnou měnou euro patří především oblast zahraničního platebního styku, platebních karet a investic. Směnný kurz v součinnosti s politikou ČNB dále velmi významně ovlivňuje úvěrové produkty, a to jak pro fyzické osoby, jako jsou např. hypotéky, tak i pro právnické osoby a fyzické osoby podnikatele, kteří využívají investiční a revolvingové podnikatelské úvěry.

Další oblastí, kde se projevuje vliv směnného kurzu jsou zajišťovací produkty banky, zejména dokumentární akreditiv a bankovní záruky.

Zajímavou oblastí banky, která je přímo navázaná na směnný kurz, je oddělení dealingu, které se směnným kurzem a hodnotou peněz pracuje prakticky denně.

Zahraniční platební styk

Zahraniční platební styk probíhá v současné době v ČR formou tzv. hladkých plateb. Tyto platby jsou prováděny z běžných účtů klientů formou platebního příkazu. Má-li firma obchodní vztahy se zahraničím, musí se rozhodnout, zda si bude zřizovat pro každý obchodní případ měnu zvlášť, což obnáší platit konverzi měn, nebo si raději otevřít cizoměnový účet.

Založení a vedení takového účtu je však dražší než vedení korunového účtu.

Po zavedení jednotné měny již nebude potřeba tuto situaci řešit, neboť euro se stane naší domácí měnou. Firmy, které mají četné obchodní styky se zahraničím nebo jsou součástí nadnárodního koncernu, uspoří nemalé prostředky např. tím, že jim odpadne potřeba vést dvojitý účetnictví v korunách a euru. Jednotná měna také usnadňuje přeshraniční fúze mezi podniky a bankami.

Obchoduje-li firma se zahraničím, musí ve svém finančním plánování a rozhodování zvažovat dopady změn měnového kurzu. Čím delší je plánovací horizont, tím více nepředvídatelné výkyvy měnového kurzu zatěžují hodnověrnost současných rozhodnutí a staví podniky před nemalá rizika. Proti těmto rizikům se mohou podniky částečně zajistit u komerčních bank, ale náklady spojené se zajištěním kurzového rizika nejsou zanedbatelné.

Po vstupu ČR do EMU se odhadují úspory plynoucí z omezení kurzového rizika ve výši 1,4 % HDP ročně. Zavedení eura však ponechá kurzové riziko vůči dolaru. Přesto však čeští podnikatelé získají, neboť trh euro – dolar je likvidnější, než trh koruna – dolar.

Další významnou úsporou transakčních nákladů přinese vytvoření Jednotného platebního prostoru, tzv. SEPA. Tento projekt, spolu se systémem TARGET, umožní provádět přeshraniční platební převody v eurech stejně snadno, bezpečně a za stejnou cenu, jako je tomu u domácích plateb.

TARGET

(Trans – European Automated Real – Time – Gross – Settlement Express Transfer Systéme), Český překlad je Transevropský automatizovaný platební systém pro expresní vyrovnávání hrubých plateb v reálném čase.

TARGET je charakterizován jako automatizovaný expresní systém úhrady zahraničních plateb, resp. někdy je používán výraz přeshraničních plateb. Tento platební systém působí v rámci celé EU a jeho podstatou je bezpečné, jednoduché a rychlé provádění plateb v euru mezi ekonomickými subjekty patnácti členských zemí EU. Platby jsou prováděny v jednotné měně euro, systém pracuje v reálném čase a zajišťuje bezpečné dokončení transakce v jednom dni, resp. transakce je odepsána a připsána v horizontu několika málo minut, resp. vteřin. TARGET má v současné době cca 34 000 účastníků, jejichž seznam je veden v adresáři TARGET. Tento platební systém díky své vysoké spolehlivosti a rychlosti při provádění plateb, zaujímá co do počtu a objemu transakcí stále větší podíl, zejména na přeshraničních

platbách uvnitř eurozóny. V současné době se uvádí podíl 68% na všech platebních systémech.

SEPA – Jednotné oblasti pro platbu v eurech

V souvislosti s mezinárodními platbami došlo v lednu tohoto roku pro většinu Evropanů k výraznému zjednodušení. Právě 28. 1. tohoto roku se začalo se zaváděním prvního e standardu SEPA – Jednotné oblasti pro platby v eurech. Jsou součástí budování jednotného trhu v EU a znamenají, že odstraní rozdíly mezi národními a přeshraničními platbami v eurech, které budou probíhat stejně rychle a za stejných podmínek. Podle prohlášení prezidenta České bankovní asociace projekt SEPA iniciovaly a realizovaly samotné banky. Jde o vynikající příklad samoregulace na evropské úrovni, bez jakýchkoliv administrativních a byrokratických direktiv.

Jednotná oblast pro platby v eurech je založena na aplikaci jednotných evropských standardů pro čtyři základní druhy platebních operací – bezhotovostní úhrady, přímá inkasa, úhrady či výběry pomocí platební karty a hotovostní platby v euru. Jak upřesnila předsedkyně Komise ČBA pro platební styk Jitka Pantůčková, jako první budou standardy SEPA zavedeny pro bezhotovostní úhrady, u přímých inkas se jejich aplikace předpokládá na konci roku 2009. Do konce roku 2010 by měla být aplikována i pravidla pro karetní operace.

SEPA zahrnuje země Evropského hospodářského prostoru (EU, Norsko, Lichtenštejnsko, Island) a Švýcarsko. Většina českých bank začne SEPA bezhotovostní úhrady v eurech nabízet postupně v průběhu prvního pololetí roku 2008.

Dalším bankovním produktem, který bude výrazně ovlivněn přijetím jednotné měny euro jsou investice.

Investice

Investování se v posledních deseti letech začalo v ČR významně rozvíjet. Klienti mají možnost investovat na burzách, v ČR prostřednictvím Pražské burzy, dále na RM - Systému nebo prostřednictvím bank. Každá banka nabízí svým klientům velké množství investičních produktů, od peněžních fondů po vysoce výnosové akciové fondy, které jsou ve většině případů vedeny v měně euru. A právě tato skutečnost nesdílení kurzu způsobuje klientům

českých bank finanční ztráty z důvodu konverze při nákupu cenných papírů, které jsou kotovány a vedeny v euru a našimi klienty nakupovány za českou korunu. Finanční ztráty jsou jednak při nákupu cenných papírů, tak i při odkupu, kdy dochází opět k přepočtu EUR / CZK.

Dnem 4. 1. 1999 začaly prakticky všechny evropské burzy kotovat a obchodovat cenné papíry v euru. V praxi to znamená, že veškeré burzovní transakce jsou zaznamenávány v euro na displejích, dále v euru prováděny, zapisovány, potvrzeny, publikovány a převedeny k vyřízení dle požadavku klienta. A toto všechno v jedné měně, euro. Velmi důležitým aspektem pro euro v této oblasti je, že vznikem EMU a jednotné měny euro se vytvořil druhý největší akciový trh na světě po USA, kde zahraniční investoři mohou investovat bez obav z kurzového rizika národních měn členských států. A na tomto místě si dovoluji vyslovit myšlenku, že po loňském a letošním pokračujícím propadu burzy v USA, postoupila evropská burza na první místo jak v propagované stabilitě, tak i vzhledem k zájmům a loajalitě klientů.

K dalším bankovním produktům, které budou pro naše občany po přijetí euro bezesporu výhodnější patří všechny typy úvěrových produktů.

Úvěrové produkty

Výši úrokových sazeb jak u pasivních, tak i u aktivních produktů stanovuje ČNB. O výhledu úrokových sazeb jsem se zmiňovala v kapitole 7. 1.

Již v průběhu minulého roku a v letošním roce se začaly úrokové sazby aktivních produktů postupně zvyšovat. Bylo to v souvislosti zejména s rostoucí inflací v ČR. Tento fakt, spolu s neustále posilující českou korunou, způsobil problémy zejména drobným podnikatelům .

V oblasti úvěrových produktů se zvýšení úrokových sazeb projevilo na jedné straně delikvencí klientů, kteří na základě svojí platební neschopnosti nespláceli již poskytnuté úvěrové produkty a na druhé straně se tato situace projevila v žádostech klientů, zejména menších firem o další, i když drahé úvěry.

Zvyšování úrokových sazeb aktivních produktů nepostilo pouze podnikatelskou sféru, ale dotklo se i samotných občanů. A to zejména v oblasti poskytování hypotečních úvěrů.

Pro přehled jsem připravila přehled úrokových sazeb v průběhu jednoho roku.

Tabulka č. 10 : Přehled úrokových sazeb klasických hypotéčních úroků

	30. 5. 2007	12. 11. 2007	31. 3. 2008	9. 6. 2008	7. 7. 2008
Účelová	4, 69%	5, 09%	5, 65%	6, 34%	6, 49%
Neúčelová	7, 50%	7, 50%	7, 54%	7, 71%	8, 10%

Zdroj : Interní – úrokové sazby Raiffeisenbank

Pro tento výpočet jsem použila standardního klienta, s příjmem do 60 000,- Kč, fixaci úroků 5 let a dobu splatnosti 20 let.

Po přijetí euro se obecně očekává snížení úrokových sazeb u úvěrových produktů. Evropská centrální banka udržuje inflaci na nízké úrovni, což se odráží v nízkých cenách úrokových sazeb. Lidé tak mohou mít relativně snadný a levný přístup k půjčkám, pokud se ovšem zadlužují jen v rozumné míře.

Jak jsem již zmínila v úvodu této kapitoly, mnoho klientů využívá tzv. zabezpečovací produkty, které dávají záruku jak kupujícímu, tak prodávajícímu, že jejich obchod proběhne bez problémů a v požadované kvalitě a čase. Tyto produkty se většinou využívají v mezinárodním obchodě a jsou tedy plně závislé na směnném kurzu banky. Jejich podstatou je složení hotových peněz na tzv. vázaný účet, kde banka peníze jistí bez možnosti přístupu klienta na tento účet a tím se banka stává oficiálním garantem konkrétního obchodu.

Jak jsem již uvedla, tyto nástroje se využívají převážně při mezinárodním styku s delším časovým horizontem. Proto je banka povinna se jistit proti případné změně kurzu tzv. kurzovým rizikem. Pro klienta to znamená, že na vázaný účet nesloží pouze 100 % platební jistiny, ale částku, kterou musí navýšit o 25 % částky. Pokud to uvedu na konkrétním příkladu, tak klient, který obchoduje za 1 000 000 Kč, musí složit na vázaný účet 1 250 000,- Kč. Vzhledem k tomu, že běžný časový horizont obchodu je jeden měsíc, přichází klient nejen o zisk z 1 000 000,- Kč, ale i o dalších 250 000,-.

V současné době je při částce 250 000,- Kč běžný úrok 3 % p. a. Tzn. že během 30 – ti denního období klient vinou ošetření kurzového rizika přichází o 625,- Kč, což za rok činí

7 500 Kč. Vzhledem k tomu, že někteří klienti obchodují již pouze ze zahraničím, jedná se o nezanedbatelnou položku v jejich nákladech.

Dokumentární směnečné inkaso

Tento platební instrument je používán především v mezinárodním obchodě. Jedná se o bezzávazkou operaci, ve které prodávající zasílá bance kupujícího dokumenty ke zboží, případně směnku. Kupující od své banky obdrží dokumenty až poté, co uhradí požadovanou částku nebo akceptuje přiloženou směnku. Dodavatel má tedy jistotu, že dokumenty ke zboží budou vydány odběrateli pouze po jejich proplacení, příp. po akceptaci směnky. Odběratel platí za dodávku až po jejím dodání, případně nemusí zboží odebrat, pokud se mu v mezidobí naskytla lepší příležitost odběru.

Dokumentární akreditiv

Je instrument používaný v mezinárodním i tuzemském obchodě. Jedná se o neodvolatelný závazek vystavující banky, která se tak zavazuje vyplatit jménem příkazce akreditivu (odběratele) beneficiantovi (dodavateli) příslušnou sumu po splnění akreditivních podmínek dodavatelem. Dodavatel má tedy jistotu, že dostane zaplacen; odběratel ví, že z jeho účtu bude bankou zaplacen dodavateli, až po splnění podmínek uvedených v akreditivní listině. Dokumentární akreditiv mohou využívat jak právnické, tak fyzické osoby k vyrovnávání svých závazků a pohledávek .

Bankovní záruka

Je písemný závazek banky uvedený v záruční listině. Minimalizuje rizika spojená se středními a většími obchodními transakcemi. Banka písemně prohlašuje, že uspokojí pohledávky věřitele podle obsahu záruční listiny, jestliže dlužník nesplní svůj závazek nebo budou-li splněny podmínky v záruční listině stanovené. Bankovní záruka může sloužit k zajištění všech platebních instrumentů mimo dokumentárního akreditivu, který sám o sobě je závazkem banky. Banka nabízí mimo celní záruky všechny typy bankovních záruk.

Další bankovní službou, která bude po přechodu na jednotnou měnu značně utlumena, resp. bude probíhat pouze mezi měnou euro a ostatními měnami je klientský dealing. V současné době se jedná se o dnes velmi využívanou klientskou službu.

Klientský dealing

Klientský dealing nabízí zprostředkování obchodů na finančním trhu v následujících měnách: CZK, EUR, USD, GBP, CHF, SKK, PLN, HUF, JPY, CAD a RUB.

Pomocí obchodování na finančním trhu banka klientům nabízí :

- krátkodobé investování
- konverze za individuální směnný kurz
- zajištění kurzového a úrokového rizika
- komentáře vývoje na finančním trhu

Z uvedených nabídek klienti banky využívají nejvíce provedení konverze za individuální směnný kurz a zajištění kurzového a úrokového rizika pro případ dlouhodobých obchodů se zahraničním partnerem.

Klientský dealing – konverze

Konverzi využívají klienti banky při nákupu nebo prodeji zahraniční měny, a to jak hotovostním, tak i bezhotovostním způsobem .

Klient provádí konverzi na svých běžných účtech, kdy si telefonicky domluví individuální kurz, který mu je v systému nastaven.

Individuální kurz se poskytuje od částky 10 000 EUR nebo ekvivalentu a výše úroku je stanovována individuálně na základě výše konvertované částky a bonity klienta.

Tato služba je ve velké míře využívána, ale i přes využívání individuálního kurzu klient provedenou konverzí přichází o část svých peněz, právě při prováděné konverze, kdy se účtuje kurzem deviza nákup. (dne 21. 7. 2008 byl směnný kurz deviza nákup 22, 722 EUR/CZK).

Klientský dealing - zajištění kurzového rizika

Tuto službu využívají především střední a velké podniky, které intenzivně a dlouhodobě obchodují se zahraničím. Zajištění kurzového rizika je pro firmy, které provádějí mnohamilionové obchody naprosto nezbytné. Banky tyto požadavky klientů zabezpečují především forwardovými, swapovými a opčními obchody a účtují si individuální poplatky, které se odvíjejí od výše zajištěných financí, doby zajištění, apod.

FX Forward

Forwardový obchod představuje závazek banky prodat klientovi nebo koupit od klienta určité množství peněžních prostředků v jedné měně za určité množství peněžních prostředků v jiné měně v přesně sjednaném budoucím termínu za forwardový (termínový) aktuální kurz na finančním trhu v době uzavření obchodu příslušný sjednanému budoucímu termínu a tomu odpovídající závazek klienta.

FX SWAP

Swapový obchod představuje závazek Banky koupit/prodat od Klienta určité množství peněžních prostředků v jedné měně za určité množství peněžních prostředků v jiné měně k pevně sjednanému datu za sjednaný kurz a zároveň závazek Banky ke zpětnému prodeji/nákupu stejného množství peněžních prostředků v první měně klientovi za určité množství peněžních prostředků v druhé měně k pevně sjednanému pozdějšímu datu za forwardový kurz.

FX OPCE

Podstata opčních obchodů spočívá v právu (nikoli povinnosti) kupujícího opce realizovat nákup/prodej určité měny proti jiné měně za předem dohodnutých podmínek. Za toto právo kupující platí prémii (je splatná obvykle druhý pracovní den po uzavření obchodu v měně dle tržních zvyklostí) a její výše se odvíjí zejména od následujících faktorů – volatilita daného směnného kurzu, doba trvání opce, rozdíl tržní a realizační ceny opce úrokové sazby pro obě měny obchodu. Kupec má právo na uplatnění opce pouze v předem stanovený den – exercise day.

Produkty klientského dealingu jsou náročné na zpracování nejen pro banku, ale zejména pro klienta, a to především způsobem zaúčtování a zdanění. V Příloze 3. uvádím příklady účtování a zdanění forwardového obchodu pro podnikatele.

Z pohledu banky lze říci, že zavedení jednotné měny euro se v bankovníctví odrazí v každodenní činnosti. Zmínila jsem dle mého názoru nejdůležitější a nejpřevratnější záležitosti bankovního systému. Ale směnný kurz se samozřejmě promítá ve všech činnostech klientů na jejich účtech.

Za důležité směrem k přijetí euro považuji fakt, že Evropská komise připravuje v rámci tzv. revize společného trhu soubor opatření, který by mohl přinést několik převratných měn právě v bankovním sektoru.

První z nich by mohla být přenositelnost bankovního účtu, která by se podobala přenositelnosti telefonního čísla od jednoho operátora k druhému.

Druhou zásadní připravovanou změnou pro obyvatele EU by měla být možnost čerpat hypotéku za hranicemi domovské země, což se výrazně projevilo ve snížení rokových saze u tuzemských hypotéčních úvěrů.

Tento velice nadčasový návrh představil v prosinci minulého roku eurokomisař Charlie McCreevy jako nezávazný návrh, který je součástí tzv. revize společného trhu.

Cílem této kapitoly bylo vybrat ty produkty banky, kterých se nejvíc dotýká směnný kurz, zdokumentovat současný stav a vystihnout zejména přínosy, které tyto produkty přinesou klientům bank po zavedení jednotné měny euro.

ZÁVĚR

V závěru své bakalářské práce bych chtěla stručně shrnout mnou uvedená fakta a sdělení a vyzdvihnou ještě některé informace, které považuji za důležité rekapitulovat a hlavně vyhodnotit cíl mé práce.

Cílem mé práce bylo analyzovat přínosy a náklady přijetí jednotné měny eura, a to zejména z pohledu bankovního sektoru. Můj názor na tuto problematiku se prolíná celou prací a zde jej chci znovu prezentovat a potvrdit.

Jak jsem již ve své práci uvedla, bankovníctví je obor, který je velmi svázaný s ekonomickou i politickou situací dané země. Z tohoto důvodu a zejména s ohledem na plnění Maastrichtských kritérií Českou republikou, jsem se zabývala některými makroekonomickými ukazateli, které jsem podrobně rozebírala a analyzovala.

Na základě této analýzy mohu říci, že Česká republika má v této době problém s plněním inflačního kritéria. V současné době je problém vysoké inflace celosvětový problém, i když podle ukazatelů, které jsem zveřejnila ve své práci, členské státy EMU mají podstatně nižší míru inflace, než Česká republika.

I tento fakt je pro mě argument k apelování na co nejrychlejší přistoupení k eurozóně.

Směnným kurzem CZK/EUR jsem se ve své práci samozřejmě velmi podrobně zabývala, a na základě přehledu současných směnných kurzů i jejich prognóz jsem dokázala posilování koruny nejen vůči euru, které v současné době prolomilo historickou hranici 24 Kč / 1 euro, ale i oslabení dolaru a britské libry vůči české koruně. (15,76 Kč / USD).

Tento fakt je samozřejmě velmi příznivý pro zahraniční turismus, ale podstatně méně vyhovuje drobným podnikatelům, zejména dopravcům, exportérům, kteří jsou závislí na zahraničním odbytu a osobám zaměstnaným v zahraničí, jejichž reálná mzda se na základě nestálého posilování koruny po provedení konverze značně snižuje.

Ze své bankovní praxe musím potvrdit, že zejména menší firmy již nejsou v současné době schopny na základě zmenšeného zájmu o jejich služby nebo zboží v zahraničí, dostát svým finančním závazkům, dostávají se do dlouhodobé platební neschopnosti, nejsou schopny splácet svoje úvěry, leasingy a postupně se propadají do likvidace či konkurzu.

Pokud se posilování koruny nezastaví, dotkne se tato situace nejen podnikatelů, jak jsem již uvedla, ale i řadových zaměstnanců. Pro zahraniční investory začne být podnikání v ČR drahé a přesunou svoje aktivity dále na východ. Tím přijde mnoho českých zaměstnanců o práci a rázem se zvýší procentuální úroveň nezaměstnanosti,

V současné době se nezaměstnanost drží na velmi nízké úrovni (3 %), toto by se ale s odchodem zahraničních investorů rapidně změnilo a některé kraje, které se již dnes potýkají s vysokou nezaměstnaností, by měly s tímto ukazatelem nemalé problémy.

I tento argument je pro mne dostatečně silný impuls pro přijetí euro. V současné době, kdy mají občané ČR možnost pracovat legálně v zahraničí a výrazně si tím zvýšit svoji životní úroveň, jsou finančně ochuzováni právě nereálným posilováním koruny.

Guvernér ČNB Zdeněk Tůma uvedl pro Financial Times, že ČR nepociťuje žádnou nutkavou potřebu přijmout euro, protože se jí daří dobře i přes turbulence způsobené globální kreditní krizí. Podle názoru pana Tůmy je česká ekonomika ve velmi dobré kondici a na základě toho můžeme ještě nějakou dobu zůstat mimo eurozónu a českou ekonomiku to nepoškodí.

Tento názor je podporován i vládou, kdy se např. premiér Mirek Topolánek veřejně zmínil o horizontu vstupu ČR do eurozóny v roce 2016.

S tímto názorem bych si dovolila polemizovat, resp. nesouhlasit.

Dle mého názoru a na základě zpracovaných a výše uvedených dat, ze kterých vyplývá, že ČR splní Maastrichtská kritéria v průběhu roku 2009, je naprosto nezbytné, aby se Česká republika v co nejkratším horizontu zařadila mezi státy Evropské měnové unie a na základě tohoto přijala jednotnou evropskou měnu euro.

Z hlediska bankovníctví je podporou pro toto moje tvrzení fakt neustálého posilování koruny, které přivádí čím dál více malých a středních firem do krachu. Nesmyslné dvojí účtování firem při obchodování se zeměmi eurozóny, placení poplatků korespondenčním bankám při provádění zahraničních plateb, zbytečné finanční ztráty při provádění konverzí, vysoké poplatky za služby zajišťující fixaci směnného kurzu a neustále se zvyšující úrokové sazby na straně úvěrových produktů, které společně s inflací postihují běžné klienty snížením jejich životní úrovně, to vše skončí po vstupu ČR do EMU, kdy přijmeme jednotnou měnu euro.

Vstup do eurozóny neznamená, že bychom se měli zbavit naší jedinečné identity. Podstatou našeho vstupu je naprosto rovnocenně se zapojit do EMU, respektovat pravidla členství, a současně využívat všech pozitiv, které nám přijetí eura nabízí a uvědomit si, že zároveň s členstvím v EMU získáme silnou a konkurenceschopnou měnu – měnu euro.

Použitá literatura :

- 1) Brůžek, A., Světová ekonomika na prahu 21. století., 1. vydání, Praha: Velryba s.r.o., 2003., počet stran 197 , ISBN 80 – 85860 – 14 – 7
- 2) Brůžek, A., Realizace EMU a společné měny euro – první rok existence, 1. vydání , Praha: VŠE, 1996, počet stran 33, ISBN: 80-245-0042-6
- 3) Cihelková E., Jakš J. , Evropská integrace – Evropská unie, 1. vydání, Praha: VŠE, 2004, počet stran 396, ISBN 80 – 245 – 0854 – 0
- 4) Durčáková, J., Mandel, M., Mezinárodní finance, 2. vydání, Praha: Management press, 2003, počet stran 394, ISBN 80 – 7261 – 090 – 2
- 5) Mach, P. Úskalí evropské integrace, 2. vydání, Praha : CEP, 2003, počet stran 224, ISBN 80 – 86547 – 16 – 7
- 6) Tomášek, M., Právní nástupnictví měny euro, 1. vydání Praha: Linde, 2000, 269 stran, ISBN : 60-7201-205-3
- 7) Žák, M., Hospodářská politika, 1. vydání, Praha : VŠE 2006, počet stran 210, ISBN 80 – 86730-04 – 2

Seriálová publikace :

- 8) Bankovníctví, Praha, *Economia*, a. s., 2007 – 2008, ISSN 1214 – 9810

Internetové zdroje :

- 9) *Eurobankovky a euromince* [on-line], c2001-2008 [cit. 2008-06-24]. Dostupný z WWW:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_erobankovky_euromince.html
- 10) *Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika* [on-line], c2001-2008 [cit. 2008-06-24]. Dostupný z WWW:
http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/
- 11) *Konvergenční zpráva Evropské centrální banky* [on-line], c2001-2008 [cit. 2008-07-17]. Dostupný z WWW:
<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200705cs.pdf>

- 12) *Měnová politika ČNB* [on-line], c2001-2008 [cit. 2008-06-30]. Dostupný z WWW:
http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/prognoza/index.html
- 13) *Zpráva o inflaci - I/2008* [on-line], c2001-2008 [cit. 2008-05-20]. Dostupný z WWW:
http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_I/index.html
- 14) *Zavedení eura v České republice* [on-line], c2001-2008 [cit. 2008-07-17].
Dostupný z WWW:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html
- 15) *Zpráva o inflaci - I/2008* [on-line], c2001-2008 [cit. 2008-05-20]. Dostupný z WWW:
http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_I/index.html

Interní zdroje :

- 16) Mertlík, P., *Strategie CZ*, Raiffeisen RESEARCH, 2008, počet stran 5

Seznam zkratk :

CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EMS	Evropský měnový systém
EPS	Evropský politický systém
ERM II.	Evropský mechanismus směnných kurzů
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
HMU	Hospodářský měnový systém
RMS	RM - SYSTEM
SSSR	Svaz Sovětských socialistických republik
USA	Spojené státy americké

Seznam grafů a tabulek :

Graf č. 1: Vývoj inflace	42
Tabulka č. 1: Množství bankovek členských států EMU k 1. 1. 2002	22
Tabulka č. 2: Přepočítací koeficienty národních měn členských států EMU	23
Tabulka č. 3: Maastrichtská kritéria	25
Tabulka č. 4: Prognóza směnného kurzu	40
Tabulka č. 5: Harmonizovaný index spotřebitelských cen	42
Tabulka č. 6: 10leté úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu	43
Tabulka č. 7: Saldo sektoru vládních institucí (v %)	44
Tabulka č. 8: Dluh sektoru vládních institucí (v %)	46
Tabulka č. 9: Vývoj měnového kurzu v roce 2008	46
Tabulka č. 10 : Přehled úrokových sazeb klasických hypotéčních úroků	52

Přílohy :

- 1) Vzory bankovek EUR**
- 2) Aktuální prognóza ČNB**
- 3) Účtové postupy a daňová problematika finančních instrumentů**

Příloha č. 1 – Vzory bankovek EUR

Eurobankovky

Série eurobankovek sestává ze sedmi různých nominálních hodnot: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € a 500 €. Tyto bankovky jsou zákonným pladlem v celé eurozóně.

Rozměry: 120 x 62 mm

Barva: šedá

Architektonický sloh: antika

Rozměry: 127 x 67 mm

Barva: červená

Architektonický sloh: románský

Rozměry: 133 x 72 mm

Barva: modrá

Architektonický sloh: gotika

Rozměry: 140 x 77 mm

Barva: oranžová

Architektonický sloh: renesance

Rozměry: 147 x 82 mm

Barva: zelená

Architektonický sloh: baroko a rokoko

Rozměry: 153 x 82 mm

Barva: hnědožlutá

Architektonický sloh: věk skla a oceli

Rozměry: 160 x 82 mm

Barva: fialová

Architektonický sloh: moderní architektura 20. století

Okna a portály vyobrazené na lící straně bankovek symbolizují evropského ducha otevřenosti a spolupráce. Dynamiku a harmonii současné Evropy představuje symbol Evropské Unie – dvanáct hvězd v kruhu.

Mosty na rubové straně symbolizují spojení mezi evropskými národy a mezi Evropou a zbytkem světa.

Dalšími součástmi výtvarného ztvárnění bankovek jsou:

- název měny – euro – v latině (EURO) i v řecké abecedě (ΕΥΡΩ),
- iniciály Evropské centrální banky v pěti jazykových variantách – BCE, ECB, EZB, EKT a EKP, což pokrývá všech jedenáct jazyků, které byly v dané době úředními jazyky Evropské unie (EU),
- značka © označující ochranu autorských práv a
- vlajka Evropské unie.

Eurobankovky jsou dílem návrháře Roberta Kaliny z Rakouské centrální banky (Österreichische Nationalbank), který v roce 1996 vyhrál celoevropskou soutěž.

(www.cnb.cz)

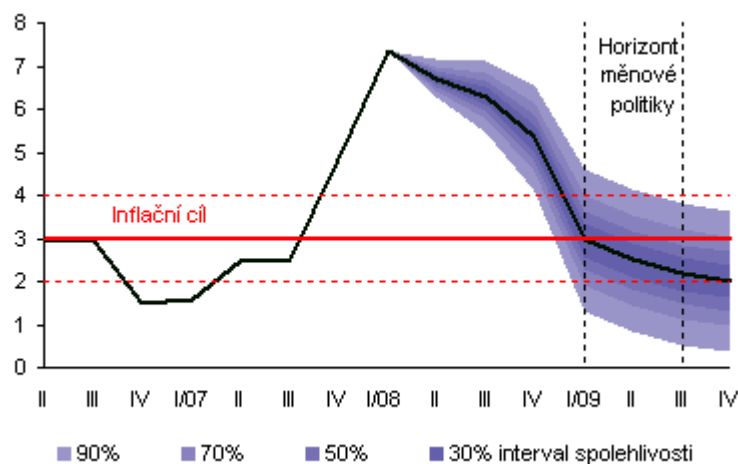
Příloha č. 2 – Aktuální prognóza ČNB

Aktuální prognóza ČNB

(zveřejněná 7.5.2008)

Prognóza inflace na horizontu měnové politiky

ukazatel	horizont	ve výši	zveřejněno
meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen	1.čtvrtletí 2009	2,9%	7.5.2008
	3.čtvrtletí 2009	2,2%	

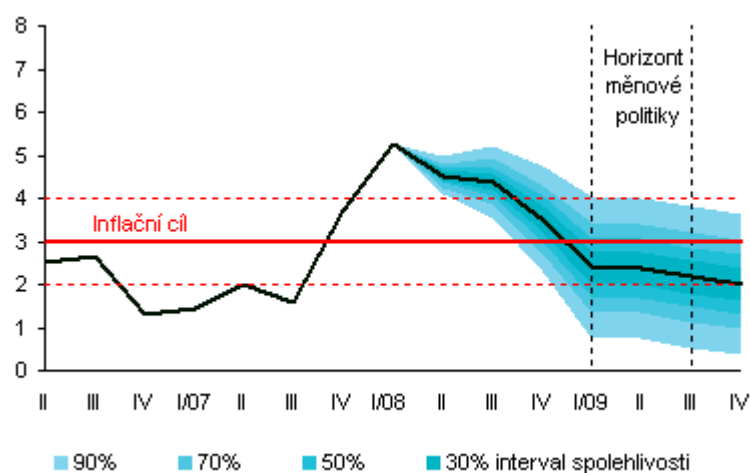
Vějířový graf zachycuje nejistotu budoucího vývoje inflace spotřebitelských cen. Nejtmavší pásmo kolem středu prognózy odpovídá vývoji, který nastane s 30% pravděpodobností. Rozšiřující se pásma zobrazují postupně vývoj s pravděpodobnostmi 50 %, 70 % a 90 %.

Prognóza inflace pro období duben 2008 - červen 2008 po měsících

ukazatel	4/08	5/08	6/08	zveřejněno
meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen	6,7%	6,7%	6,7%	7.5.2008

Prognóza měnověpolitické inflace

ukazatel	horizont	ve výši	zveřejněno
měnověpolitická inflace	1.čtvrtletí 2009	2,4%	7.5.2008
	3.čtvrtletí 2009	2,2%	

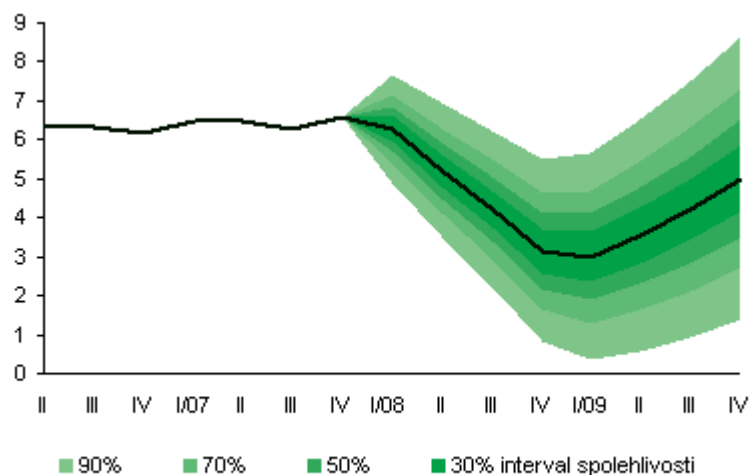
Vějířový graf zachycuje nejistotu budoucího vývoje měnověpolitické inflace. Nejtmavší pásma kolem středu prognózy odpovídá vývoji, který nastane s 30% pravděpodobností. Rozšiřující se pásma zobrazují postupně vývoj s pravděpodobností 50 %, 70 % a 90 %.

Prognóza měnověpolitické inflace pro období duben 2008 - červen 2008 po měsících

ukazatel	4/08	5/08	6/08	zveřejněno
meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen	4,6%	4,5%	4,5%	7.5.2008

Prognóza HDP

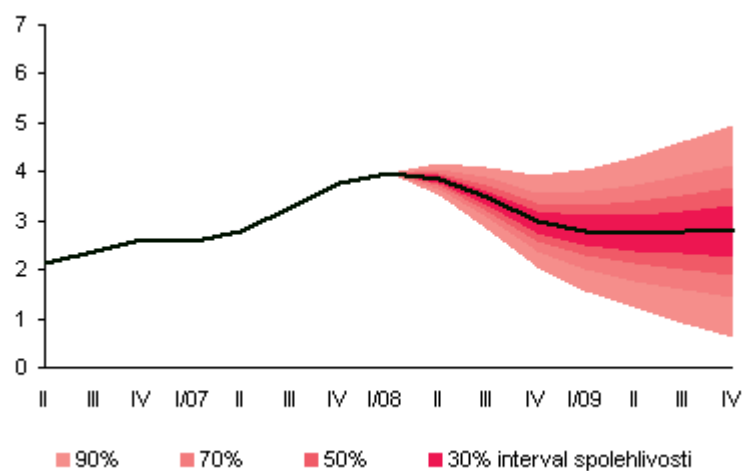
ukazatel	rok	ve výši	zveřejněno
meziroční růst reálného HDP	2008	4,7%	7.5.2008
	2009	4,0%	

Vějířový graf zachycuje nejistotu budoucího vývoje růstu HDP. Nejtmaší pásma kolem středu prognózy odpovídá vývoji, který nastane s 30% pravděpodobností. Rozšiřující se pásma zobrazují postupně vývoj s pravděpodobností 50%,70% a 90%.

Prognóza úrokových sazeb (3M PRIBOR)

ukazatel	horizont	ve výši	zveřejněno
úrokové sazby 3M PRIBOR	1.čtvrtletí 2009	2,8%	7.5.2008
	3.čtvrtletí 2009	2,8%	

Vějířový graf zachycuje nejistotu budoucího vývoje úrokových sazeb. Nejtmavší pásmo kolem středu prognózy odpovídá vývoji, který nastane s 30% pravděpodobností. Rozšiřující se pásma zobrazují postupně vývoj s pravděpodobnostmi 50 %, 70 % a 90 %. (www.cnb.cz).

Příloha č. 3. : Účtové postupy a daňová problematika finančních instrumentů

FX Forward (outright)

Příklad:

Společnost se rozhodla 8.2.2004 nakoupit 100 000 USD s vypořádáním k 8.3.2004, aby si zajistila devizový kurs na nákup zahraničního software. Dohodnutý (forwardový) kurs činil 36,350 Kč/USD, aktuální spotový devizový kurs činil 36,365 Kč/USD.

Účetní zachycení produktu:

Pro zachycení účetních operací byly použity syntetické účty v členění podle postupů účtování pro podnikatele. V roce 2003 byla vymezena pouze směrná účtová osnova a volba a definice příslušných syntetických účtů je v pravomoci účetní jednotky.

Den uskutečnění transakce

V den uskutečnění transakce dochází k zachycení potencionálních pohledávek a závazků z devizového forwardu na podrozvahové účty. Jednotlivé podrozvahové účty by měly být definovány v účtovém rozvrhu společnosti. V našem případě budou zápisy například následující:

MD	751	Pohledávky z devizových forwardů	(100 000 USD)	3 636 500
Dal	790	Pomocné účty	(100 000 USD)	3 636 500

Den účetní závěrky

Aby bylo možné zachytit derivát jako zajišťovací a uplatnit tzv. zajišťovací účetnictví, musí být splněno několik kritérií (viz. **Účtování o zajišťovacích instrumentech**). Pro účely tohoto příkladu předpokládáme, že všechna tato kritéria jsou splněna.

Vyjděme ze situace, že forwardový kurs k 28.02.2004 činí 36,780 Kč/USD a reálná hodnota kontraktu je stanovena na 42 952 Kč. Navrhovaný účetní zápis by byl následující:

MD	373	Pohledávky a závazky z pevných term. Operací	42 952
Dal	414	Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	42 952

Tento způsob účetního zachycení vyplývá z vyhlášky pro podnikatele, která vstoupila v platnost 1.1.2003. Podle znění této vyhlášky je transakce klasifikována jako „zajištění peněžních toků“ (zajištění budoucí očekávané transakce).

Aby bylo možné zachytit derivát jako zajišťovací a uplatnit tzv. zajišťovací účetnictví, musí být splněno několik kritérií (viz. **Účtování o zajišťovacích instrumentech**). V našem případě by se jednalo o zajištění reálné hodnoty. Pro účely tohoto příkladu předpokládejme, že všechna tato kritéria jsou splněna. V případě, že je zajištěno pouze měnové riziko je možné pro účely účetnictví klasifikovat derivát jako derivát k obchodování a bude tak docíleno stejného účetního efektu jako v případě aplikace zajišťovacího účetnictví. Podle vyhlášky pro podnikatele jsou změny reálné hodnoty zajišťované i zajišťovací položky zachyceny s účinností od 1.1.2004 do výkazu zisku a ztráty. Daňové efekty derivátů k obchodování a zajišťovacích derivátů mohou být odlišné (viz účtování o zajišťovacích transakcích a účtování o obchodních derivátech).

Podle názoru banky je vhodné také časově rozlišit rozdíl mezi spotovým kursem a dohodnutým forwardovým kursem a to jako úpravu úrokového výnosu z depozita v USD.

Tímto způsobem je v účetnictví promítnut efektivní výnos z depozita po jeho zajištění devizovým swapem. Devizový kurs činí 35,98 Kč/USD, reálná hodnota FX swapu byla stanovena na 48 000 Kč, reálná hodnota (zisk z přecenění) depozita (pouze jistiny) byla stanovena na 45 000 Kč:

Poznámka:

$$(35,88 - 35,90) * 500\,000 * 16/31 = 5\,161 \text{ Kč}$$

MD	662	Úroky	5 161
Dal	373	Pohledávky a závazky z pevných term. operací	5 161

Doučtování reálné hodnoty swapu (48 000 – 5 161 = 42 839 Kč):

MD	563	Kursově ztráty	42 839
Dal	373	Pohledávky a závazky z pevných term. operací	42 839

Doučtování reálné hodnoty depozita:

MD	221	Bankovní účty – termínovaný vklad	45 000
Dal	663	Kurzové zisky	45 000

Nedochází pouze k účtování kursových rozdílů, ale změny reálné hodnoty depozita (včetně zahrnutí změny bezrizikových úrokových sazeb).

Den splacení měnového swapu

Zaučtování časového rozlišení rozdílu mezi spotovým kursem a dohodnutým forwardovým kursem a kursových rozdílů. Aktuální devizový kurs je 36,40 Kč/USD:

MD	662	Úroky	4 839
Dal	373	Pohledávky a závazky z pevných term. operací	4 839
MD	563	Kursově ztráty	207 161
Dal	373	Pohledávky a závazky z pevných term. operací	207 161